

Ш. ҚҰЛМАНОВА, Б. СҮЛЕЙМЕНОВА, Т. ТОҒЖАНОВ

МУСИҚҲ

Китоби дарсӣ барои синфи 2 дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ

Алматы «Атамұра» – «Жазушы» 2017

ӨЖ 373.167.1
КБЖ 85.31 я 72
Қ 71

Ба нашри тоҷикӣ нашриёти “Ҷазушы” тайёр кардааст

Аломатҳои шартӣ:

– гӯш кардани мусиқӣ

– саводнокии мусиқӣ

– иҷрои ҳаракатҳои мусиқӣ

– корҳои эҷодии мусиқиро ҷамъ кардан

– мусиқиро интиҳоб карда, нишон додан ва баҳо гузоштан

– ба фикри худ оҳанг баровардан

– хонед ва нақл кунед

– бозӣ

– савол ва супоришҳо

– ишораҳои нофаҳмо

Қўлманова Ш. ва б. қ.

Қ 71 Мусиқӣ: Китоби дарсӣ барои синфи 2 дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ/
Ш. Қўлманова, Б. Сўлейменова, Т. Тоғжанов. – Алматы: Атамўра, 2017. – 152
саҳифа, расмдор.

ISBN 978-601-200-590-5

ӨЖ 373.167.1

КБЖ 85.31 я 72

© Қўлманова Ш., Сўлейменова Б.,
Тоғжанов Т., 2017

© «Атамўра», 2017

Төжик тилине “Ҷазушы” баспасында аударылды, 2017

ISBN 978-601-200-590-5

Боби 1. ДАР БОРАИ ХУДАМ

Эврика!!!

Бачаҳо! Ҳаёти мо дар оғӯши мусиқӣ. Мусиқӣ дар ҳаёти гуногуни мо бо забони худ сухан меронад. Ба расм нигоҳ кунед ва фикри худро баён намоед.

Аз қисмҳо меомӯзем:

- Музиқиҳои гуногунро интихоб карда ва муҳокима менамоем;
- Аз музиқои гӯш кардаат, фикри худро фаҳмон;
- Дар бораи зочаи интихобкардаат суруд хон;

Саводнокии музиқавӣ:

- Овозҳои баланд ва паст;
- Нотаҳои *сол, ми, до*;
- Қабӯтараки хатбарак, зебоҷонам меояд;
- дилу ҷонам меояд;
- динамика: баланд (*forte*), ором (*piano*);
- ҳамоҳангӣ;
- чорум, ҳаштум, дарозиҳо;
- Асбобҳои хӯшнавози музиқӣ.

Терминҳои музиқавӣ:

- ән – песня – *song* суруд;
- әуен – мелодия – *melody* – оҳанг;
- пьеса – пьеса – *play* – пйеса;
- балет – балет – *ballet* – балет;
- сүйемелдеу – аккомпанемент – *accompaniment* – ҳамоҳангӣ.

ХЕЛҲОИ БОЗИҲО ВА ЗОЧАҲО

Вазифаи 1. Гуш карда муҳокима намоед.

Интихоби музиқӣ ва омӯхтани он

М. Абдрашева, Ӯ. Бӯшикова.

Шумо акнун синфи 2-юм шудед. Дар давоми як сол бисёр дониш омӯхтед. Порсола барин ба дарс омадед. Дар таътил бо бозиҳои ҳархела машғул будед? Зочаҳои дӯсдоштаатон ҳаст?

«Фикр кун»

(бозӣ)

Шарти бозӣ:

Дар мобайн халтаи бобо. Бо гурӯҳи синф доира шавед ва дар халта чӣ хел зочаҳо ҳаст, ёбед?

Аз катакчаҳои додашуда номи зочаҳоро ёбед.

Т			Е
---	--	--	---

Қ			Н
---	--	--	---

Ж				Н
---	--	--	--	---

Қ		С
---	--	---

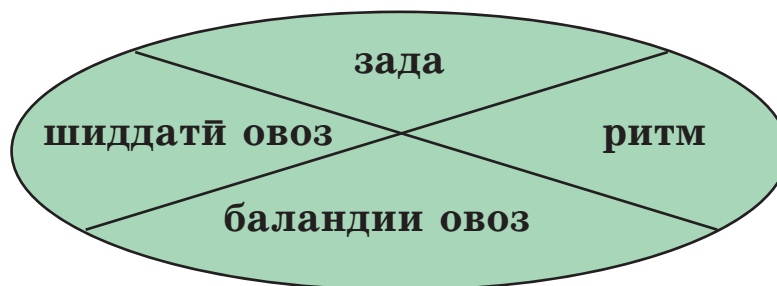

1. Музиқиро гӯш кун зочаҳое, ки аз ҳалта баромадаро ба музиқаи иҷрошуда муқоиса кунед: ва ба саволҳо ҷавоб диҳед.

– Кабӯтар, бибиҷон ва ғайраҳо. Ба ин зочаҳо кадом оҳанги музиқӣ дурӯст меояд, фикр кунед?

Сифатҳои зочаҳое, ки ту интихоб кардӣ ба овозҳои музиқӣ дурӯст омадаро гӯед:

– Саводнокии музиқӣ?

Зада, қофия, овоз, баландии овози музиқӣ.

Супориши 2. Оҳанги мусиқӣ.

«Мусиқиро интиҳоб карда, нишон додан ва
баҳо гузоштан»

(аз фикри худ суруд хонед)

1. Бо гурӯҳи худ (сол) ва (ми) нотаҳоро истифода бурда, бахшида ба зоча суруд гуфта диҳед. Аз ашӯҳои додашуда яктои зочаҳоро интиҳоб кунед:

- ба зочаи интиҳоб кардаат суруд хон;
- Оҳанги шинос;
- Бо матни худ.

2. Фикри худро муҳокима кунед:

– Аз ритми оҳанг ранги зочаҳоро ёфтан мумкин аст?

– Аз оҳанг ранги зочаҳоро фарқ кардед?

Супориши 3. Иҷро кун.

Зочаҳо

Шеъри Ҷӯра Ҳошимӣ

Оҳанги Ҷӯрабой Охунзода

1. Біздерде бар қуыршақ,
Бұзау, қозы, құлыншақ.
Ойыншықтар тыңдайды,
Әмір беріп бұйырсақ. } 2 бор

2. Қуыршақтар ұйықтайды,
Айтқаныңнан шықпайды.
Ал қозы менен құлыншақ,
Ұйықта десең ұқпайды. } 2 бор

- ?! 1. Сурудро ифоданок хонед ва гӯед.
2. Суруди интихобкардаатонро ба музиқӣ ҳамоҳанг ку-
нед.

БАРОИ ЗОЧА СУРУДИ «АЛЛА»

Супориши 1. Музиқиро гӯш кунед ва муҳокима кунед.

Бесік жыры

Муаллифи шеър А. Асылбек.

Муаллифи суруд Ә. Бүшікова.

1. Өне, балақай,
Кеш болды, алақай!
Аспанда жұлдыз,
Қалқиды жаңа Ай.
Қарашы, балақай.

Нақорат:

Жұлдыздар жайнайды,
Жымыңдап ойнайды,
Тыныштық ойлайды.
Жата ғой, балақай.

2. Үнсіз таулар да,
Бақша да, баулар да,
Мүлгіген сенің
Күндізгі аулаң да,
Қарашы, балақай.

Нақорат:

3. Өнші құстар да
Түн болса, ұшқан ба?
Бір мезет тыным
Табады құстар да,
Тынымсыз тышқан да.

Нақорат:

- Суруді алла кадом даври инсонро ба хотир меоварад?
- Суруд кадом ҳиссиётҳоро бедор мекунад?
- Суруді алларо модар дар кадом вақт ба кӯдак мехонад?

Бесік жыры

Муаллифи муסיқӣ Г. Абдрашева.

- Муסיқӣ чиро мефаҳмонад?
- Бо суруді интихобкардаат муқоиса кун?

– Ду сурудро муқоиса кунед. Монандӣ ва фарқияташро гӯед?

Супориши 2. Маълумот диҳед.

- ?! – Гуфтаи «Бесік жыры»?
– «Бесік жыры» чӣ хел иҷро мешавад?
– «Бесік жыры» чӣ хел баҳо медиҳед?
– «Бесік жыры» дар бораи мазмуни алла чӣ мегӯед?

Супориши 3. Таҳлил дар синф.

- ?! – Барои «Бесік жыры»-ро иҷро кардан, кадом асбоби му-
сиқиро интихоб мекардед? Барои чӣ?
– Барои «Алла» кадоми нотаҳои додашуда (форте) ва
(пиано)-ро интихоб мекардед?

домбра

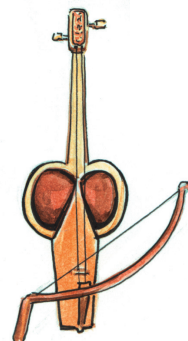
созсурнай

нағора

шаҳр

кобуз

Супориши 4. Оҳанг баровардан.

- !!! – Бо гурӯҳ барои зоча бахшида алла гӯед. Нотаҳои «Сол»
ва «ми»-ро бо ёрии ангуштҳо нишон диҳед. Аз асбобҳои

хушнавози мусиқӣ суруди интихобкардаатонро иҷро кунед.

Нусхаи интихобӣ:

1. Бо суруд.
2. Бо асбоби мусиқӣ.

Супориши 5. Иҷро кун.

Бала уату

(суруди халқии қазоқ)

1. Өлди-өлди, бөпем-ай.
Өлди өнге салам-ай.
Өлди өнге мен салсам,
Бөпем ұйықтап қала ма-ай.
2. Өлди-өлди, бөпешім.
Жылай беріп не етесің?
Кўзларинг юмгин қўзим.
Қаз тұрасың ертең-ақ,
Тәй-тәй басып кетесің.

- Қатори якуми сурудро омӯзед.
- Ба олами суруд саёҳат карда, фаҳмиши худро гӯед.
- Ба мусиқии аввала муқоиса кунед, фарқият ва монандиашро гӯед. Овозҳои баландӣ, пастӣ ва ҳамоҳангии мусиқиро дар назар гиред.

Суруди «Бесік жыры» барои кӯдакон бо суруди «Бесік жыры». Модар кӯдаки худро ором мекунад.

Супориши иловагӣ:

Ба калимаҳои додашуда «Өлди-өлди, бөпем-ай, өлдиледім еркетай!» бо ёрии ангуштҳои нотаҳои соль ва ми-ро дар синф бо ҳамроҳи яқдигар нишон диҳед.

ми	ми	ми	ми
Әл-	Әл-	бө-	ай
сол	сол	сол	
ди	ди	пем-	

«ЩЕЛКУНЧИК»

Супориши 1. Интихоби мусиқӣ ва муҳокимаи он.

- ?! Петр Илич Чайковский «Щелкунчик» аз балетҳои додашуда ба худ маъқулно интихоб кунед:
- Рақси «Фея Драже».
 - Валси «Ақша қарлар».
 - Рақси «Араб».
- Расмҳоро муқоиса карда, ба саволҳо ҷавоб диҳед:

- Оҳангсоз бо ёрии мусиқӣ кадом ролҳои рақсхоро дар назар дошт?
- Овози мусиқӣ чӣ хел?
- Фарқияти порчаҳои мусиқӣ дар чист?

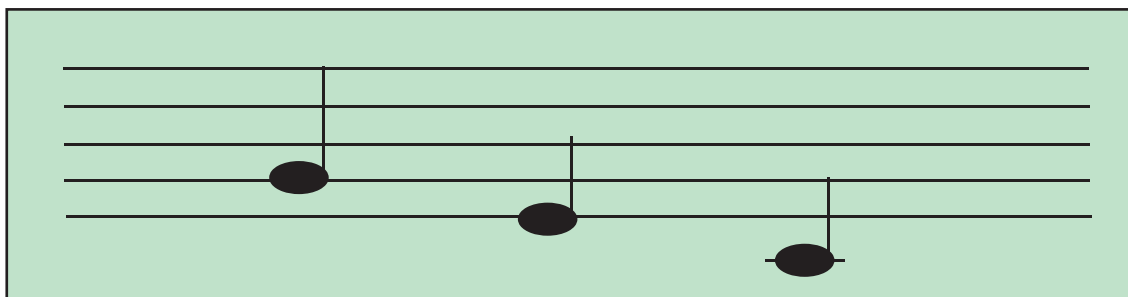
Петр Илич Чайковский – Оҳангсози рус барои бачаҳо якчанд хел эҷод кардааст, яке аз онҳо балети «Щелкунчик» мебошад.

Балет – Хелҳои рақси сахнавӣ.

Супориши 2. Муҳокима ва иҷро.

- – Нота аз фигураҳои геометрӣ чӣ фарқ дорад?
- **Нотаҳои сол** ва ми дар кадом хатчаҳо ҷойгир аст?

- **Бо** нотаҳои до шинос шавед.
 - Овози нотаи *до* аз овозҳои нотаҳои сол ва ми чӣ фарқ дорад?
 - Нотаҳои *до* дар кадом хатча ҷойгир аст.
- Оҳанги кӯтоҳро бо ёрии нотаҳои *сол*, *ми* ва *до* иҷро кунед.

«Нотаро ёбед»

Шарти бозӣ:

Се нотаро муаллима барои шумо бо ҳар гуна оҳангҳо месарояд. Шумоён бо ёрии аҳли синф нотаҳоро ёбед. Нотаҳои *до ми сол*-ро бо оҳангӣ кӯтоҳ гӯед.

Супориши 3. Иҷро кардани мусиқӣ бо қобилияти худ.

Бо ихтиёри худ ба гурӯҳ ҳамроҳ шав. Нотаҳои *до ми сол*-ро ба балет ва порча гузошта суруд хонед:

– Гурӯҳи-1 «Фароштурук».

– Гурӯҳи-2 – «Кабӯтар».

– Гурӯҳи-3 «Зочаҳо».

Мусиқиро ба асбобҳо ҳамроҳанг кунед?

Супориши 4. Аз фикри худ оҳанг баровардан.

Кори худро нишон диҳед ва ба гурӯҳи дигар баҳо гузored:

– Чӣ фойданок шуд?

– Овозҳоро чӣ хел ба якдигар мерасонем?

– Қадом рангҳоро пурра кардан мумкин аст?

Супориши 5. Иҷрои суруд.

– Суруди халқи казоқ «Бала уатудың» қисми дуюмро омӯзед ва мазмуни онро нақл кунед.

– Оҳанги гӯшкардаатро ба оҳанги асбобҳо ҳамроҳанг кун.

ДУКОНИ ЗОЧАҲО

Супориши 1. Муҳокима дар синф.

– Ба расм нигоҳ карда ба олами зочаҳо рафтаатонро ба хотир оред.

- Ба ту кадом зоча маъқул?
- Дар бораи зочаат ба ҳамсинфонат ҳикоя кун.

Супориши 2. Супориши мусиқӣ ва интихоби он.

Интихоби мусиқӣ ва омӯхтани он

(миниатюраи мусиқавӣ)

Муаллифи мусиқӣ Г. Абдрашева.

- ?! –** Мусиқиро оҳиста гӯш кунед. Ба расм нигоҳ кунед. Мусиқае, ки ба зоча мувофиқ аст ёбед. Фикри худро ба ҳамсинфони худ гӯед.
- Мусиқии иҷро шуда, ба кадом зоча мувофиқ меояд?
- Оромӣ ва баландии мусиқӣ чӣ хел аст?
- Зочаи интихобкардаат ба оҳанги мусиқӣ мувофиқ шуд?

Супориши 3. Иҷрои мусиқӣ

– Бо хоҳиши худ ба гурӯҳ ҳамроҳ шав. Ба зочаат суруди худро бо ёрии мусиқӣ мувофиқ кун.

– Ба дарозии чорум ва ҳаштум нотаҳои *До, ми, сол*-ро иҷро кун.

– Сурудро ба асбобҳои мусиқавӣ ҳамроҳанг кун.

Ҷудошавии нотаҳо	Нотҳои чор	Нотҳои ҳаш
	 Таа	 Та - та

Ба расм нигоҳ кунед ва бо нишонаҳои чорум ва ҳаштум шинос шавед. Дарозии нотҳои чорумро «Таа» шумуред. Ва нотаҳои ду ҳаштро «Та-та» гуфта шумуред. Ин нотаҳоро бо ёрии даст бо қарсақ нишон диҳед.

Супориши 4. Шинос шудан ва баҳо гузоштан.

Ба кори худ шиносшавӣ ташкил кунед ва ба гурӯҳи дигар баҳо гузоред:

- Рафтори бачаҳо ба ту маъқул шуд? Барои чӣ?
- Шиносшавиро боз ҳам хубтар кардан мумкин буд?
- Чӣ хел хубтар кардан мумкин буд?

Супориши 5. Муҳокима ва иҷро.

- Кадом суруд иҷро шуд, аниқ кунед.
- Ба зочаҳои фароштурук, кабӯтар, зочаҳо ҳаракатҳо ва роҳҳои зочаҳоро ба мусиқӣ ҳамроҳанг кунед.

– Ба мусикй назар кунед, задаи мусиқиро ба динамика мувофиқ кунед.

Супориши 6. Иҷро кардан.

- ?!** – Суруди халқи қазақ «Бала ауту»-ро маънодор ва ором иҷро кунед.
– Мусиқии интихобкардаатонро ба асбоб ҳамоҳанг кунед.

Омӯхтаатро санҷ

1. 1. Монандӣ ва фарқияти мусиқиро бо кадом асбобҳои мусиқавӣ ёфтан мумкин? Ба дафтари кори чоркунҷаи додашударо пурра кунед:

Е				Н
---	--	--	--	---

Ы				Қ
---	--	--	--	---

Д				С
---	--	--	--	---

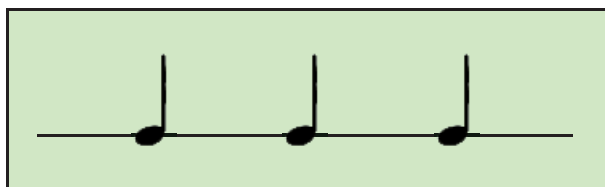
К			І
---	--	--	---

Д				С
---	--	--	--	---

Б								І
---	--	--	--	--	--	--	--	---

1. 2. Шеърро ба суруд ҳамоҳанг кун:

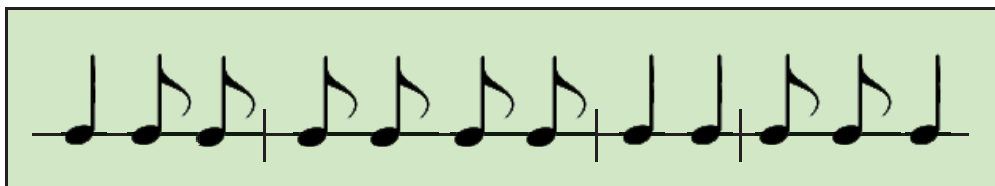
Дараҷаи 1:

Дарачаи 2:

Дарачаи 3:

2. 1. «Бесік жыры» чиро мефаҳмонад....

- A. Ором кардани кӯдак
- B. Суруд бахшида ба кӯдак
- C. Суруд барои дамгирӣ
- D. Гуфтани суруд аз таҳти дил
- E. Суруд дар бораи табиат

«Бесік жыры»-ро модар чӣ хел иҷро мекунад.

- A. Бо овози баланд
- B. Бо нозикӣ
- C. Бо хор
- D. Бо аркестор
- E. Бо ҳамоҳангӣ

2. 2. «Бала ауту» Ба қатори дуҷум калимаҳои партофташударо ёбед ва нависед:

Әлди-әлди,...

... беріп не етесің?

Қаз... ертең-ақ,
Тәй-тәй... кетесің.

3. 1. Петр Илич Чайковский –

- А. Оҳангсози рус
- В. Шоири рус
- С. Оҳангсози Америка
- Д. Оҳангсози Қазоқистон
- Е. Нависандаи бачаҳо

Балет чист?

- А. Қисми як суруд
- В. Рақси халқӣ
- С. Рақси сахнавӣ
- Д. Оҳанг ва қисми суруд
- Е. Рақси бачаҳо

Нотай «Сол»...

- А. Дар қатори хати якум ва дуум чойгир аст.
- В. Дар хати дуум С. Дар хати якум Д. Дар хати панҷум Е. Нотаҳое, ки гоҳе истифода мебарем

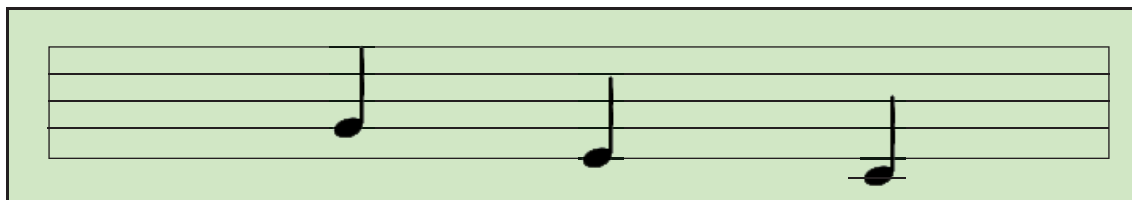
4. 1. «Зочаҳои боақл» Зочаҳои музикии пйессавӣ кадоми ин ашӯҳоро дар назар мегирад:

- А. айфон, робот, зоча, поезд
- В. робот, мошина, тайёра, телефон
- С. зоча, ҳавопаймо, робот, доира
- Д. чӯбин, зоча, ароба
- Е. китоб, дафтар, робот, телефон

Д. чӯбин, зоча, паровоз, ароба
Е. китоб, дафтар, робот, телефон

4. 2. Суруди додашударо иҷро кун:

Дараҷаи 1:

Дараҷаи 2:

Дараҷаи 3:

Боби 2. ОИЛА ВА ДҶУСТОНИ МАН

Омӯхтани қисм:

- Номи дӯстонатонро бо қофия ва нотаҳо гузored.
- Бо ролҳои гуногун ба мусиқӣ мувофиқ кардан;
- Бо саёҳати мусиқавӣ дар бораи Ватани худ мусиқаи гуногун истифода бурдан.
- Муқоисаи терминҳоро истифода бурда, мусиқиро муқоиса ва муҳокима кардан;
- Қори худро муҳокима карда, озодона фикри худро гуфтан.
- Дар бораи оила ва дӯстон сурудҳои гуногун гуфтан.

Саводи мусиқавӣ:

- Қофия;
- Нотаҳои ҳаштум ва чорум.
- Асбобҳои мусиқавӣ доира ва дӯтор.

Терминҳои мусиқавӣ:

- ырғақ – ритм – rhythm-қофия;
- әуен – мелодия – melody – оҳанг.

ДАР БОРАИ ХУДАМ

Супориши 1. Интихоби мусиқӣ ва иҷрои он.

– Ритми дар расм додашударо бо қарсак нишон диҳед.

– Ритмро ба дафтари кори нависед ва бо қарсак нишон диҳед.

– Мусиқии Б. Бисенова «Достарым»-ро аз интернет ёбед ва гӯш кунед. Ритми сурудро аз расми дар боло додашуда ёбед, мусиқии такрор гӯшкардаатонро ба ритм ҷамоҳанг кунед.

Супориши 2. Иҷро кунед.

Болайықшы осындай

Муаллифи оҳанг ва суруд А. Меңжанова.

1. Жақсы бала еңбекшіл,
Ер-азамат болады.
Қиындықты жеңіп кіл,
Құшағы гүл толады.

Нақорат: Еңбекшіл осындай,
Болайықшы, досым-ай!, } 2 бор

2. Таза бала мұнтаздай,
Сүйсінеді қараған.
«Ұқыпты, – деп, – бұл қандай?!»
Жақсы көрер бар адам.

Нақорат.

- Овози сурудро ба оҳанг фароварда, маънодор хонед.
- Саршавии ду роҳи ритмро ба расм нигоҳ карда, иҷро кунед.

Жақ-сы ба - ла ең - бек - шіл, ер - а - за - мат бо - ла - ды.

Супориши 3. Ҳамоҳангӣ.

- «Болайықшы осындай» Ритми оҳангро ба асбоби мусиқӣ ҳамоҳанг кунед. Бо хоҳиши худ ритми мусиқиро хушна-воз карда, ҳамоҳанг кунед.
- Муаллим ба ҳар як гурӯҳ ритмҳои дуруст ва нодуруст будаашро дар расм нишон медиҳад, аз даруни расм ритми сурудро ёбед ва фаҳмиши худро гӯед.

МАН ВА ДЎСТОНИ МАН

Супориши 1. Ичро кун.

 Дўстони ман

Муаллифи суруд. Ө. Ақыпбекұлы.

Муаллифи оҳанг Ө. Бүшікова.

Дўсти аввалинам – Сарвар,
Дўсти дуюмам – Мурод,
Дўсти сеюмам – Элдор,
Дўсти чорумам – Хасан.
Дўсти панҷумам – Хусан,
Дўсти шашумам – Муҳаммад.
Дўсти ҳафтумам – Ҷамол,
Дўсти ҳаштумам – Камол.
Дўсти нӯхумам – Салим,
Дўсти даҳумам – Олим.
Мо ҳастем дўстон,
Дўстони меҳрубон.

?! – Ин суруд ба шумо аз синфи як шинос. Ба ёд оред ва ба ҳамсинфон хонед.

– Дар вақти сурудро такрор кардан қофияи сурудро бо қарсак ҳамоҳанг кунед.

– Номҳои Таманно, Доно, Озодбекро ба қофияи мусиқӣ ҳамоҳанг кунед.

Муҳокима:

Супориши муаллимаро бо гурӯҳи худ муҳокима карда, расмро аз назар гузаронед:

– Ба ҳар як номи дар расм бударо ба қофияи мусиқӣ ҳамоҳанг кунед?

– Номи дар расм бударо ба қофияи суруд бароварда, бо қарсакҳо нишон диҳед. Кори иҷрокардаатонро ба дафтари худ нависед.

★ Супориши 2. Шинос шудан ва баҳо додан

Номи муаллимаро ба қофияи шеър андохта, бо қарсакҳо нишон диҳед.

Қофия – Дарозии якхела ва дигаргунии овозро қофия меноманд.

?! Супориши 3. Иҷрои суруд.

– Суруди А. Менжанова «Болайықшы осындай»-ро бо аҳли синф маънадор ва оромона иҷро кунед.

– Қатори дуумро ба қофия бароварда, муқоиса кунед ва бо асбоби мусиқӣ иҷро кунед.

★ Супориши 4. Шиносшавӣ ва баҳогузорӣ.

– Кори дар синф иҷрокардаатро ба муаллим нишон дода ва ба саволҳо ҷавоб диҳед. Фаҳмишатонро мустаҳкам кунед.

МАН ВА ДҶУСТОНИ МАН

Супориши 1. Иҷро кардан

– Ту номи худро ва номи дӯстонатро ба қофия андохта сурудро иҷро намо.

– Нотаҳои *До-ми-сол*-ро ба хатчаҳо ҷойгир кунед ва бо ёрии даст нишон диҳед:

– Аз расми додашуда бо аҳли синф қофияашро ба дафтари кори нависед:

Супориши 2. Тадқиқот

– Нотаҳои до ми соле, ки муаллим бо гурӯҳ дар синф ба қофия фаровардаашро аз расм интихоб кунед, муҳокима карда фикри худро гӯед.

Супориши 3. Шиносшавӣ ва баҳогузори

– Қофияи интихобкардаатро ба нотаҳои до ми сол мувофиқ карда сурудро иҷро кунед.

Супориши 4. Гүш карда, ичро кунед.

 Жарасты жанүя

Муаллифи шеър А. Асылбек.

Муаллифи суруд Ә. Бүшікова.

1. Біздердің жанүя сәнімен,
Баршаға ұнайды әнімен.
Айналып кетеді думанға,
Аспаптар қосылып мәнімен.

Нақорат:

Осындай біздердің жанүя,
Бәріміз біргеміз.
Көңілдер – шалқыған дария.
Тойлаймыз күнде біз.

} 2 бор

2. Күйлерін құлаққа қондыра,
Бауырым тартады домбыра.

Атам мен әжем де қалыспай,
Қосыла қағады даңғыра.

Нақорат:

Дің-дің-дің, дің-дің-дің, дің-дің-дің,
Дің-дің-дің, дің-дің-дің.

(2-бор нақорати якум такрор мешавад.)

– Сурудро то охир гӯш кунед. Мазмунашро таҳлил кунед ва бо ҳамсинфон муҳокима кунед.

– Қатори якум ва дуҷуми сурудро аз ёд кунед, калимаҳои сурудро аниқ гӯед, маънои сурудро фаҳмед ва бо овози баланд хонед.

Асбоби мусиқавии ман

Супориши 1. Иҷро кардан

Жарасты жанӯя

Муаллифи шеър А. Асылбек.

Муаллифи суруд Ӯ. Бӯшикова.

– Қатори якум ва дуҷуми сурудро ба ёд оред ва ҳарфҳои партофташударо ёбед.

– Суруд бо кадом асбоби мусиқавӣ иҷро шудааст. Катакчаҳоро пурра карда ба дафтари кори нависед.

Д						А
---	--	--	--	--	--	---

Қ				З
---	--	--	--	---

А						Қ
---	--	--	--	--	--	---

Д							З
---	--	--	--	--	--	--	---

Қ						У
---	--	--	--	--	--	---

С					Й
---	--	--	--	--	---

Овози асбобҳо баланд, паст ва ором шуда, ба қисмҳо
ҷудо мешавад.

Муҳокима:

– Дар суруд асбобҳои доира, дӯтор, рӯбоб, нағора бо чӣ қадар баландӣ иҷро мешавад?

– Овози одамон. Яъне мардону занон, духтарону писарон чӣ хел сухан меронанд ва суруд мехонанд? Барои чӣ? Ҷавоби худро таҳлил намоед.

Супориши 2. Гӯш кардан.

– Овози асбобҳои дӯтор, доира, рӯбоб ва нағораро бо диққат гӯш кунед.

Муҳокима:

– Овози асбобҳо аз якдигар чӣ хел фарқ мекунад?

– Овози баландӣ, пастӣ ва оромии асбобҳоро муқоиса кунед.

Супориши 3. Оҳанг баровардан.

Тӯҳфаи суруд

(Бозии ҳамоҳангӣ)

Шарти бозӣ:

Муаллим синфро ба се гурӯҳ ҷудо карда, ба гурӯҳҳо ном мегузорад. Гурӯҳи якум падар, гурӯҳи дуюм модар, гурӯҳи сеюм духтар. Гурӯҳҳо баҳшида ба падар, модар ва духтар суруд мехонанд ва асбобҳои мусиқиро истифода мебаранд.

– Бо гурӯҳи худ аз асбоби интихобкардаатон суруд хонед ва ба муҳокима тайёр шавед.

Супориши 4. Шиносшавӣ ва баҳогузори

Вазифаи тайёркардаатонро ба муаллим нишон диҳед ва ба саволҳо ҷавоб диҳед, фаҳмиши худро пурра кунед. Вазифаи худ ва кори дигаронро муқоиса кунед ва баҳо диҳед. Кӣ аз ҳама хубтар иҷро кард? Аз кори худ чӣ фойданоқ шуд?

ҲИКОЯИ ЯК ОИЛА

Оилаи ман дар саёҳати мусиқӣ

Муаллифи мусиқӣ Г. Абдрашева.

Супориши 1. Гӯш кардан.

- ?!** – Мусиқиро гӯш кунед. Дар пеши назаратон кадом расмҳо намоён шуд. Ба расми дар боло додашуда нигоҳ кунед ва муқоиса кунед.
- Мусиқаро такрор гӯш кунед. Монандӣ ва фарқияти расмҳоро нишон диҳед.

Муҳокима:

- – Дар саёҳати мусиқӣ бо кадом расмҳо шинос шудед?
- Расмҳои шиносшудаатонро гуфта диҳед, дар вақти гӯш кардани мусиқӣ, кадом суруд ба шумо шинос аст. Дасти худро бардоред. Фаҳмишатонро бо гурӯҳ муҳокима карда, фикри дигаронро гӯш кунед.

Суруд дар вақти иҷро якчанд маротиба такрор мешавад.

Супориши 2. Гӯш кардани мусиқӣ ва муҳокима.

- – Суруди иҷрокардаи муаллимиро гӯш кунед.
- Бо ёрии муаллим ва ҳамсинфон сурудро иҷро кунед.

Муҳокима бо гурӯҳ:

- Мусиқӣ тасвири расмро чӣ хел ифода мекунад?
- Дар расм чандто нота ҳаст? Номбар кунед. Ба чоркунҷаҳои додашуда нигоҳ карда, ҳарфҳои партофташударо пурра кунед.

Ш					С
---	--	--	--	--	---

Б					Ы
---	--	--	--	--	---

А					Ы
---	--	--	--	--	---

А					А
---	--	--	--	--	---

Супориш 3. Баровардани оҳанг.

Асбобҳои мусиқавиро истифода бурда, бо оилаи худ ба олами мусиқаи пйессавӣ саёҳат карда, ба расмҳо нигоҳ карда, ҳамоҳангии навро сосед.

Супориши 4. Шинос шудан ва баҳо додан.

Кори худро шинос кунед ва баҳо гузоред.

– Гурӯҳ воқеаи иҷрокардашонро бо роҳи мусиқавӣ нишон дода тавонист? Дар вақти иҷро боз чихоро кардан мумкин буд?

Омӯхтаатро санҷ:

1. Қатори якуми суруд «Болайықшы осындай»-ро ба дафтари кориятон пурра карда нависед:

... бала еңбекшіл,
 Ер-азамат....
 Қиындықты... кіл,
 ... гүл толады.

2.... Наво чист?

- А. Овозҳои якхела ва гуногун
- В. Мусиқае, ки оҳанги якхела дорад
- С. Оҳанг бахшида ба одам

- D. Нота барои навистан ёридиҳанда
E. Як хели зада

3. – кадом нишонаи нота?

 – кадом нишонаи нота?

 – кадом нишонаи нота?

4. Нотаҳои До-ми-сол-ро ба хатчаҳои дафтаратон нави-
сед.

5. Баландии мусиқӣ чӣ хел... мешавад

- A. Ҳархела
B. Баландӣ, оромӣ, пастӣ
C. Сабук мешавад
D. Барои навиштани нота ёридиҳанда
E. Хели оҳанг

6. Намояндаи аслии оҳанг....

A. Барои нота навиштан ёридиҳанда
B. Оҳанге, ки мусиқиро як хел иҷро мекунад
C. Роле, ки калон ва мобайни мусиқиро иҷро ме-
кунад.

D. Суруде, ки дар вақти иҷро якчанд бор такрор
мешавад.

E. Мусиқӣ роли калон дорад.

7. Асбобҳои мусиқавии халқи қазоқ.

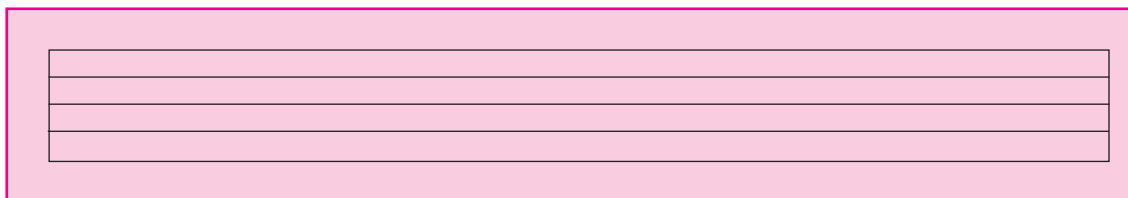
- A. баян, қобиз
B. скрипка, қобиз
C. домбура, даулпаз

D. суруд, қалам
E. асатаяқ, қобиз

8. Супоришро ичро кун.

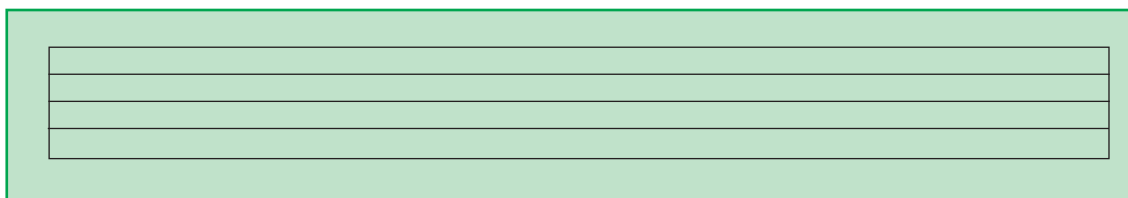
Дараҷаи 1.

Ба хатчаҳо нотаҳои до, ми, сол-ро ҷойгир кун.

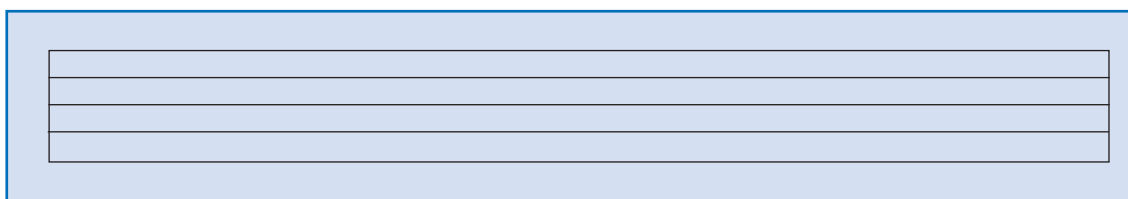
Дараҷаи 2:

Нотаҳои до, ми, сол-ро ба хатчаҳои чорум ва ҳаштум ҷойгир кун.

Дараҷаи 3:

Нотаҳои до ми сол-ро ба хатчаҳои чорум ва ҳаштум ҷойгир кунед ва бо ёрии даст нишон диҳед.

Боби 3. МАҚТАБИ МАН

Қисмро меомӯзем:

- Мусиқиро гӯш карда, аниқ кардани суруд;
- Асбобҳоро истифода бурда, бо ёрии нотаҳо композитсияи мусиқавӣ эҷод кардан;
- Бахшида ба номи «Муаллими ман» портбори мусиқавӣ созад;
- Номҳои асбобҳоро бо ёрии овоз ва динамика аниқ кунед;
- Терминҳои мусиқиро муқоиса карда муҳокима кунед;
- Қори худро санҷед ва дигаргунӣ дохил кунед.

Саводи мусиқавӣ:

- Нотаҳои *до, ми, сол*;
- Нотаҳои ҳаштум ва чорум;
- Асбобҳои мусиқавӣ: ксилофон, металлофон, барабан;
- (тез-тези) – саросема нашуда оҳиста;
- наво, қофия;
- тембр (ранг).

Терминҳои мусиқавӣ:

- *до, ми, сол* ноталари – ноты до, ми, сол – *notesto, mi, salt*; нотаҳои до, ми, сол
- темп (екпін) – темп – расе-темп (зада);
- тембр (бояу) – тембр – *timbre* – тембр (ранг).

ЗАНГҰЛАИ ҚАРАНГДОР

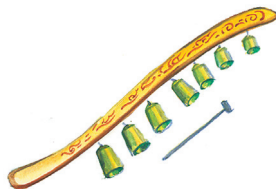
Супориши 1. Гӯш карда муҳокима кунед

Овозҳои зангӯлаҳо

Зангӯлаи
мактаб

Зангӯла – асбоби
халқи қазоқ

В.А. Мотсарт «Волшебная
флейта» операсияи зангӯла

– Овозҳои зангӯлаҳоро гӯш кунед. Фарқият ва монандиашро ёбед.

Ба ин саволҳо ҷавоб диҳед:

– Зангӯла чӣ хел садо медиҳад?

– Ҳар сеи овозҳои зангӯлаҳо як хел аст? фарқи овозҳоро гӯед?

– Қорҳои эҷодии В. Мотсарт «Волшебная флейта» ба садоҳои зангӯлаҳо чӣ хел овоз медиҳад? Ба ҳамсинфон гӯед.

Супориши 2. Иҷро ва муҳокима.

Ҷас дәуирдиң түлегіміз

Муаллифи суруд Е. Өтетілеуов.

Муаллифи оҳанг И. Нүсіпбаев.

1. Бау-бақша белдер,
Орман, тау, көлдер –
Көрікті шексіз даламыз.
Дәулеті тасқан,
Сәулеті асқан –
Көңілді ауыл, қаламыз. | 2. Өзіміз туған,
Көбелек қуған –
Өлкеде өсіп, толамыз.
Жалықпай оқып,
Көңілге тоқып –
Білімді адам боламыз. |
|---|--|

Нақорат:

Жадырап Күндей,
Жайнаған гүлдей – 2 бор }
Бақытты біздер баламыз!

- Суруд дар бораи чӣ?
- Сурудро такрор кунед.
- Оҳанги суруд чӣ хел аст?
- Асбобҳои мусиқавиро истифода бурда, сурудро ҳамоҳанг кунед.

Супориши 3. Баровардани оҳанг ва иҷрои он.

Чорум ва ҳаштум дарозиҳоро истифода бурда, суруди кӯтоҳро ба назми наво андозед. Нотаҳои до ми сол-ро истифода бурда, шеъри кӯтоҳ нависед. Бо ёрии асбоби зангӯла композитсияи мусиқавӣ иҷро кунед.

ЯК РӯЗ ДАР МАКТАБ

Супориши 1. Муҳокима

- Як рӯзат дар мактаб чӣ хел мегузарад? Ту чӣ кор мекуни?
- Реҷаи рӯз дар мактаб чӣ хел аст?
- Дар мактаб бо кадом ҳодисаҳои шавқовар вомехӯред?
- Рӯзи ту дар мактаб чӣ хел мегузарад? Ба саволҳо ҷавоб диҳед ва бо ҳамсинфон муҳокима кунед.

Супориши 2. Гӯш карда, муҳокима кунед.

– Мусиқие, ки муаллим иҷро мекунад, гӯш мекунем. Мисол, мусиқаи С. Эркинбеков «Воспоминание» Суруди Қурманғазии «Балбырауын» мусиқии В. А. Мотсарт «Рондо».

- Задаи мусиқӣ чӣ хел мешавад?
- Мазмуни мусиқии зада ба ҳолати мо чӣ хел таъсир мекунад?

- Оҳангро такрор гӯш карда, расмҳоро муқоиса кунед ва бо гуруҳ муҳокима карда, фикри худро гӯед.

Супориши 3. Иҷро кардан

Маърифатомӯзи мо

Шеъри: Али Бобоҷон

1. Хоҳӣ, ки доно шавӣ,
Зурӯ тавоно шавӣ.
Аз таҳди дил, хон китоб.
Ҳикмати он беҳисоб,

Ҳар варақашро бихон,
Маънии онро бидон.
Хони агар сарсарӣ,
Баҳра аз он кай барӣ?

2. Он, ки китобе нахонд,
Дӯр зи дониш бимонд.
Чун нафаси навбаҳор,
Тоза нигоҳаш бидор.

Ҳар сухани ӯ ба мо,
Шумо саҳар раҳнамо.

Минбари хониш-китоб.
Раҳбари дониш-китоб,
Ҳамдами дилсӯзи мост,
Маърифатомӯзи мост.

- ?! – Инсон чӣ гуна соҳиби дониш мегардад?
– Хондани кадом китобхоро дӯст медоред?
– Аз дӯстону хешовандонатон кӣ китоб хонданро дӯст медорад? Дар бораи онҳо ҳикоя кунед.

**Ҳарчанд бисёр хонӣ китоб боз.
Чизи наvero бароят мекушояд.**

Ҳикмати халқӣ

Супориши 4. Баровардани оҳанг ва шиноси он.

«Як рӯз дар мактаб»

(бозӣ)

Шарти бозӣ:

Ба номи гурӯҳ композитсияи мусиқавӣ созад. Ба порчаҳои мусиқавӣ зада асбобҳо нотаҳои до ми солро истифода баред. Сурудҳои дар дарс гӯш кардаатонро такрор кунед ва расмҳои, ки муаллим нишон дод муқоиса кунед ва фикри худро баён карда, композитсияи сохташударо бо гурӯҳ муҳокима кунед.

- ★ Ба саволҳо ҷавоб диҳед:
- Композитсияи задаро чӣ хел истифода мекунед?
 - Дар композитсия кадом динамикаи овоз вохӯрад?
 - Кадом қисм дуруст ҷойгир шуд?
 - Нодуруст қисмҳо кадомҳоянд?
 - Композитсия дар кадом ҳолат ҷойгир аст?

УЗТОЗИ МАН

Супориши 1. Ицро кунед.

Маллими мо

Шеъри. Убайд Раҷаб.

1. Ҳар субҳи фирӯз.
Хурсанду хандон,
Ба сӯйи мактаб.
Гардем шитобон.
Қабул намояд,
Бо меҳри тоза.

2. Ҳар гоҳ, ки бар синф.
По мегузорем,
Хизмати ӯро,
Ба хотир орем,
Дӯстӣ, рафоқат,
Омӯхт моро,
Шамъи садоқат,
Афрӯхт моро.
Муаллими мо,
Муаллими мо.

?! Супориши 2. Муҳокима дар синф.

?! – Дар расм кадом ҳолати одамон нишон дода шудааст?
Номбар кунед, фикри худро гӯед.
– Ба ту ин ҳолатҳо шинос аст?

Супориши 3. Гӯш карда муҳокима кунед.

«Чӣ гуна ҳолат?»

(бозӣ)

Шарти бозӣ:

Мусиқии Л.Э. Хамиди «Бӯлбӯл» суруди Дәулеткерей. Дарозии мусиқии «Көрӯғлы» Н. Тілендиев «Аққу», М. Глинка «Черномор маршы»-ро гӯш кунед. Дар ҳар як дарозӣ асбобҳои истифода бурдари аниқ кунед. Тембри онҳоро аниқ кунед. Дар ҳар як дарозӣ кадом хели оҳанги мусиқӣ ҳаст. Аз рӯи расм нишон дода муқоиса кунед.

Тембр: Сифати ранги овозро нишон медиҳад.

Супориши. 4 Қобилият.

– Шеъри «Муаллими мо»-ро муқоиса кунед, маъқул шудаашро бо ҳамсинфон иҷро кунед.

ТАНАФФУСИ ДИЛХҶШ

Супориши 1. Ҳамоҳанг кун.

«Бозии шуморидан»

(Бозии мусиқавӣ)

Шарти бозӣ:

Дар дарси гузашта, муаллим ба ҳамаи талабаҳо хелҳои шумориданро супориш доданд. Муаллим ба рои фаҳмонидани мавзӯ аз технологияи нав истифода бурд.

Бачаҳо ба се гурӯҳ ҷудо мешаванд. Аз мувофиқи талаб бачаҳо шумориданро бо ёрии суруд мегӯянд Кадоми аз гурӯҳҳо зиёдтар шуморида тавонанд, ғолиб ҳисоб мешаванд.

Супориши 2. Иҷро кардан

Суруди бахтиёрон

Шеърӣ. Наримон Боқозода.

Давлати мо нозанин,
Сарҳади мо оҳанин,
Мардуми боори мо,
Мардуми бахт офарин.
Кишвари мо кони ганҷ,
Дафтари мо кони панҷ,
Ҳар яки мо мешавад,

Пешраву нуқтасанҷ,
Ахтари мо шӯлаъвар
Дар кафи мо чил ҳунар,
Аз амали неки худ.
Касб шавад муътабар.

Матлаби мо иму фан.
Хондану доно шудан.
Максади мо дар ҳаёт,
Хидмати модар Ватан.

- Шеърро бо диққат хонед.
- Шоир дар бораи чӣ сухан меронанд?
- Номи мавзӯи шеър?

Супориши 3. Баровардани оҳанг

«Шуморидан дар бораи мактаб»

(Бози хамохангӣ)

Шарти бозӣ:

Бо гурӯҳи худ дар бораи мактаб шуморед, шеъри шумориданро хонда диҳед.

Шарти шуморидан: дарозиҳои овоз ва нотаҳои до ми сол-ро истифода бурдан ва иҷро кардани суруди шуморидан.

Гуфтани як – бачаҳо,
Гуфтани ду – ҷуфтиҳо,
Гуфтани се – калонсолон ва дигарон.

Муҳокима дар синф:

Шартҳо: овозхое, ки дар шуморидан вомехӯранд?

- Чандто нотаи чорум ва чандто нотаи ҳаштум ҳаст?
- Дар вақти шуморидан оҳанги навро аз рӯи расм дигаргун кардан мумкин аст?
- Монанди овоз ва сурудро фаҳмонед?

Омӯхтаатро санҷ:

1. Сурудро ба дафтари кориатон нависед:

Ватан модар

Васфи ту, Ватан модар
Аз шавқ ҳама хонем,
Аз дидаву дил беҳтар!
Имрӯз туро донем!
Зебо Ватани мой!
Гулбоғи дилорой!
Пурзӯру тавоной!
Машҳур ба дунёй!

Шеъри. Боқӣ Раҳимзода

2. Зада чист?...

- A. Дарозии якхела ва овозҳои дигаргун.
- B. Баланд бардоштани сифати дониш.
- C. Навиштани як хели нота
- D. Номи асбобҳои мусиқавӣ

3. Тембр....

- А. Як хели оҳанг
- В. Нишони як хели овоз
- С. Нишони навои мусиқӣ
- Д. Барои иҷро ёридиҳанда
- Е. Сифат ва ранги овозро нишон медиҳад

4. Қисми дуюми суруд ва нақорати «Муаллими мо»-ро ба дафтари корӣ нависед.

Ҳар гаҳ, ки бар синф, по мегузорем.
Хизмати ӯро ба хотир орем.
Муаллими мо,
Муаллими мо...

5. Муаллифи суруди «Бӯлбӯл» –

- А. Бибигул Төлегенова
- В. Мақпал Жүнісова
- С. Роза Бағланова
- Д. Меруерт Өтекешева
- Е. Намедонам

6. Супоришро иҷро кунед.

Дараҷаи 1:

Роҳи дуюми шеърро бо тарзи тезгӯяк гӯед..

Дараҷаи 2:

Нотаҳои До – ми – сол-ро бо роҳи чорум гӯед.

Дараҷаи 3:

Нотаҳои До – ми – сол-ро ба дарозии чорум ва ҳаштум гузошта оҳанг бароварда бо роҳҳои чорум ва панҷум гӯед.

Боби 4. ВАТАНИ МАН

Аз қисмҳо меомӯзем:

- Дар деҳаи мо манзараи фасли зимистон ва дар шаҳри Астана чӣ хел будани ҳолати зимистонро тадқиқот мекунем;
- Бо ёрии асбобҳои гуногун овозҳои фаслҳои солро ва ҳодисаҳои овози табиатро бо тарзи оҳанги мусиқӣ иҷро кунед ва ба дафтари корӣ нависед;
- Асбобҳои мусиқавиро истифода бурда, дар бораи мавзӯи «Ватани ман» композицияи мусиқавӣ созед ва иҷро кунед;
- Дар бораи Ватан ва зимистон суруд омӯхта, оҳанги Манопов Мавлон боборо гӯш мекунем;
- Монандии терминалогияро истифода бурда, оҳанги мусиқиро истифода мебарем;
- Қори худро фаҳмида, фикри худро баён кун.

Саводи мусиқавӣ:

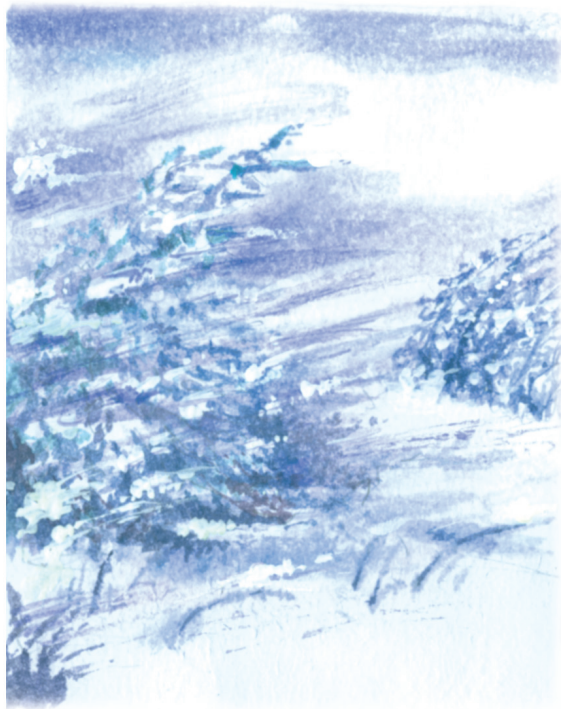
- крещендо;
- диминуэндо;
- Асбобҳои мусиқавӣ: дӯтор, рӯбоб, доира, нағора
- танаффус;
- дарозии нотаҳои ҳаштум ва чорум.

Терминҳои мусиқавӣ:

- крещендо – крещендо – crescendo – крещендо;
- диминуэндо – диминуэндо – diminuendo – диминуэндо;
- пауза (кідіріс) – пауза – pause – танаффус.

ДАР ВАТАНИ МО ҲАСЛИ ЗИМИСТОН

Супориши 1. Тадқиқот

– Ба расм нигоҳ карда, муҳокима кунед. Дар бораи фасли зимистон маълумот диҳед.

Муҳокима:

– Дар Ватани мо фасли зимистон чӣ хел мешавад? Ҳикоя кунед.

– Рассомон барои тасвири фасли зимистон кадом рангҳоро истифода мебаранд?

– Ба ин расмҳо нигоҳ карда, фарқи онҳоро гӯед.

– Табиати фасли зимистонро чӣ хел тасвир мекардед?

Ин калимаҳоро истифода бурда, фикри худро гӯед: *хунук, гарм, бурон, шамол, барф, борид, ях кард, кӯча хунук ва ғайраҳо...*

Супориши 2. Аз ёд кардан.

Барфбозӣ

Фасли зимистон омад,
Бо барфу борон омад.
Ҷасри сари бар сарӣ,
Дулу дарахтон омад.

Барфи бисёр кашондем,
Болои ҳам бимондем,
Одами барфӣ сохтем,
Ба он пӯстин пӯшондем,

Бинии он аз сабзӣ,
Ҷомаи он қафқозӣ.
Гирифта дасти ба даст.
Дар гирдаш кардем бозӣ.

- ?!** – Дар фасли зимистон бачаҳо бо кадом бозиҳо машғул мешаванд?
– Дар фасли зимистон ҳаво чӣ хел мешавад?
– Шеърро аз ёд кунед.

Супориши 3. Тадқиқот кардан

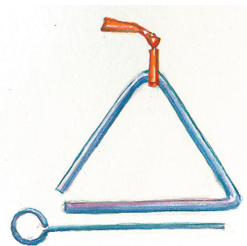

Ба асбобҳои мусиқавӣ нигоҳ карда, ба саволҳо ҷавоб диҳед:
– Бо кадом асбобҳои мусиқавӣ овози фасли зимистонро навохтан мумкин?

Супориши 4. Гӯш кардани мусиқӣ.

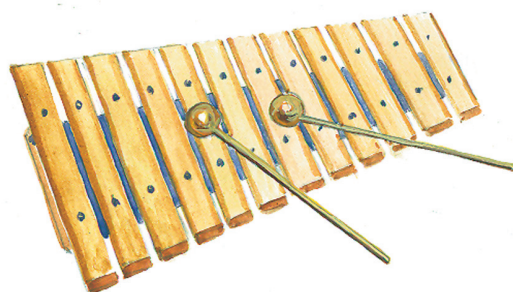
нағора

секунча

доира

металлофон

челеста

?! – Оҳанги асбобҳои дар расм додашударо гӯш кунед.
Асбобро ба оҳанги омӯхтаат ҳамоҳанг кун.

Супориши 5. Ҳамоҳангӣ

– Суруди «Зимистон»-ро бо гурӯҳ иҷро кунед. Овозҳои ҳаракатҳои барф, борон ва буронро аз асбобҳои истифода бурда ба суруд мувофиқ карда, иҷро кунед.

Ба саволҳои ҷавоб диҳед:

– Бо гурӯҳи худ суруди ҳамоҳанг кардаатонро ва қори бо гурӯҳи дуюм иҷро кардаатон фойданок шуд?

– Барои дуруст иҷро кардани суруд чӣ қор мекунем?

– Фасли зимистонро бо гурӯҳи нишон дода тавонистед?

СУРУДИ БАҶФ ДАР ҚУҶИСТОН

Супориши 1. Гуш кардан.

Алатау

Оҳанги Қурмангази

?! 1. Дар вақти гӯш кардани оҳанг чиро ба назар овардед?
– Оҳанги сурудро бо кадом калимаҳо иҷро кардан мумкин?

– Задаи музиқӣ ва назми суруд чӣ хел?

▲ Фикри худро гӯед ва ин калимаҳоро истифода баред: *сахт, хунук, ях, барф, кӯҳ, ҷои хушрӯй, оҳиста ва ғайраҳо*

2. Шанқобузро гӯш кунед.

– Садои оҳанг чӣ хел?

– Бо ёрии асбоби чанқобуз овози табиатро баровардан мумкин аст?

Чанқобуз – асбоби қадимии халқи қазоқ мебошад.

Дар вақти иҷрои асбоби чанқобуз бо ёрии забон овозҳои ҳархела бароварда мешавад.

Супориши 2. Баровардани оҳанг ва иҷрои он

«Садои кӯҳ»

Шарти бозӣ:

Нусқаи 1. Муаллим хонандагонро ба ду гурӯҳ ҷудо карда, ба ҳар як бачаҳо расми назм ва наворо медиҳад. Ҳар як гурӯҳ бо ёрии асбобҳо ба расми додашуда нигоҳ карда, иҷрои назм ва наворо нишон медиҳанд.

Нусқаи 2. Иҷро бо овози баланд. Гурӯҳи якум наворо ба назм иҷро мекунанд. Гурӯҳи дуюм такрор мекунанд. Гурӯҳҳо иваз мешаванд.

Нусқаи 3. Асбобҳои хоҷагиро истифода бурда, асбоби худро созад.

Супориши 3. Шинос шуда баҳо гузоштан.

★ – Ба кори иҷрокардаатон маълумот диҳед.
Кадом кори шумо фойданоки нашуд?
Барои дуруст суруд хондан, чи кор мекардед?

ВАТАНИ МО ҚАЗОҚИСТОН

Супориши 1. Иҷро кунед.

Ватан

Оҳанги. Шохмузаффар Ёдгорӣ.

Ин замину ин чаман,
Ин ҳаёту ин Ватан.
Бошад ба қон баробар,
Чун мероси халқи ман.

Аз бобову аз падар,
Омад ба мо ин кишвар.
Кишвар ба мо азиз аст,
Монанди рӯи модар.

Ҳар кас, ки дорад номус,
Кишвараширо дорад дӯст.
Мо ба кишвар пайвандем
Монанди нохуну пӯст,

Пушту паноҳи одам,
Ватан бошад дар олам,
Дар зиндагӣ бо Ватан,
Одам намехӯрад ғам.

Бошад кишвар гулистон,
Бошад Ватан саробон,
Мо Ватану кишварро,
Ба қон ҳастем ниғақбон.

Супориши 2. Гӯш кардани мусиқӣ.

Сариарқа

Оҳанги Қурманғазӣ

Оҳанги «Сариарқа»-ро гӯш кунед ва ба саволҳо ҷавоб диҳед:

- Суруд чӣ хел ва бо кадом ҳолат иҷро мешавад?
- Дар вақти иҷро динамикаи оҳанг дигаргун мешавад?
- Дар бораи Қазоқистон маълумот диҳед?
- Ба дафтари худ фаҳмишатонро нависед, бо ҳамсинфон дар бораи Ватан нақли хаттии навиштаатонро муҳокима кунед. Аз нақли хатии худ бо ҳамсинфон чиро омӯхтед
- Боз кадом оҳангҳои Қурманғазиро медонед?

Қурманғазӣ Сағирбайули оҳангсози машҳури халқи қазоқ мебошад. Ӯ аввалин бор асбобҳои қадимии халқи қазоқро иҷро кардааст.

Супориши 3. Баровардани мусиқӣ.

«Табиати хушманзараи Ватани мо»

(Бозии ҳамоҳанг)

Шарти бозӣ:

Дар бораи Ватан ба дафтарадон 4 мисра шеър нависед. Нишонаҳои задаи динамикаро бо ёрии асбобҳои мусиқавӣ иҷро карда, шеърро ба оҳанг хонед.

Крехендо – садонокро якто-якто баланд кардан.

Диминуэндо – овозро якто-якто паст кардан.

Супориши 4. Шинос шуда баҳо гузоштан.

– Кори худро ба ҳамсинфон ва ба муаллиматон шинос кунед.

Ба ин саволҳо ҷавоб диҳед:

– Дар вазифаи иҷрокардаат чӣ фоиданок шуд ва чӣ фоиданок нашуд?

– Барои фоиданок шудани шароит чӣ кор кардан лозим аст?

Омӯхтаатро санҷ:

1. «Қыстың күні көңілді» Қатори сеюми сурудро ба дафтаратон пурра карда нависед:

Аппақ... , ақ қала,
Аспан аппақ, ... мұз.

Бір... топ бала,
Тамашалап жатырмыз. } 2 бор

2. Чанқобуз – чист?...

А. Як хели нота

В. Асбоби мусиқавии қазоқ

С. Баланд бардоштани дониш

Д. Якхела ва дарозии овозро дурӯст мекунад.

Е. Номи бозии мусиқавӣ

3. Алатау – ...

А. Оҳанги Брусиловский

В. Оҳанги Қурманғазӣ

С. Дӯкони дафтар фурӯш

Д. Якхела ва дарозии овозро дурӯст мекунад.

4. Қурманғазиди – кист... ?

- А. Хонандаи халқи қазақ
- В. Оғангсозиди халқи қазақ
- С. Аркестр ва дережориди халқи қазақ
- Д. Дарозихоиди якхела ва овозхоиди дигаргун
- Е. Бозии муסיқавӣ

5. Крешендо гуфта чиро мегӯянд... ?

- А. Якто-якто баланд кардани овоз
- В. Якто-якто паст кардани овоз
- С. Аркестр ва дережориди халқи қазақ
- Д. Дарозихоиди якхела ва овозхоиди дигаргун
- Е. Номи бозии муסיқавӣ

6. «Сариарқа»– ... сурудиди кист?

- А. Сурудиди Қурманғазиди
- В. Оғангиди Брусиловский
- С. Шакарим Қудайбергени
- Д. Дарозии якхела ва овозхоиди дигаргун
- Е. «Бесік жыры» «Алла»

7. Диминуэндо гуфта чиро мегӯянд...

- А. Якто-якто кам кардан
- В. Якто-якто чен кардан
- С. Ичроиди тезро талаб мекунад
- Д. Дарозии якхела ва овозхоиди дигаргун
- Е. Ҳамроҳшавии як намудиди нота

Боби 5. СПОРТ ГАРАВИ САЛОМАТӢ

Саломатӣ, аз ҳама муҳим!
Спорт гарави саломатӣ.
Биёед бозӣ кунем,
Одоби таомхуриро донем!

Бо қисмҳо меомӯзем:

- Ба оҳанг нишон додани ҳаракатҳои рақс;
- Ҳаракатҳои спортиро нишон диҳед;
- Ба олами спорт саёҳат мекунем;
- Бо асбобҳои мусиқавӣ ба нотаҳои до ми сол сурӯдро ҳамроҳанг кардан.

Саводи мусиқавӣ:

- оҳанг;
- импровизатсия (аз худ бофта баровардан);
- дарозиҳои чорум ва ҳаштум.

Терминҳои мусиқӣ:

- оҳанг, рақс;
- рақс.

РАҚС КҮНЕМ!

Қосалқа

Оҳанги. Даулеткерей.

Супориши 1. Гӯш карда муҳокима кунед.

1. Номи мусиқаи гӯш кардаатонро гӯед ва ба расм нигоҳ карда, ҳаракатҳои рақси духтаронро омӯzed.
2. Аз оҳанги гӯшкардаатон фикри худро гӯед.
3. Назм ва навои мусиқиро аниқ кунед.

Супориши 2. Маълумот ҷамъ кардан.

Даулеткерей Шигайули оҳангсоз ва хонанда мебошад. Ӯ дар шаҳри Орал ба дунё омадааст. Оҳанги “Қосалқа”-и хонанда дар даруни халқ машҳур гардидаст.

Супориши 3. Қобилият. Ичро. Баҳо.

1. Суруди «Қосалқа»-ро гӯш карда оҳангашро аниқ кунед ва бо асбобҳо суруд хонед.

Қосалқа
(саршавии оҳанг)

Қосалқа
(асоси оҳанг)

Саршавӣ – мусиқӣ пеш аз оҳанг сар мешавад.

2. Ба саҳифаи оянда нигоҳ карда, ҳаракатҳои рақсро фикр кунед.

Н и ш о н а

Равиши оҳангро дар расме, ки духтарон бо ҳаракатҳои содда рақс иҷро мекунад, нигоҳ кунед. Дасти онҳо камтарак ҳам шуда, ба рост ва чап бо ҳаракатҳои даврзада иҷро мешавад. Духтарон дасти росташонро баландтар ва дасти чапашонро камак пасттар медоранд ва даврзада дасти худро ба худ камак ҳам карда, рақсро иҷро мекунанд.

Мавҷи рақс дар даруни ангуштҳои ду даст бо як равиш иҷро мешавад.

3. Дар вақти иҷрои оҳанги суруд духтарон бо ёрии ҳаракатҳои рақс шона, гӯшвора, оинаҳоро нишон медиҳад. Мисол. Гӯшворайи худро нишон додан.

Аввал ангӯштҳои дасти ростро аз атрофи рӯй ва бо ёрии даст гӯшвораи гӯши ростро нишон медиҳанд.

4. Писарон оҳангро бо овози худ ба мусиқӣ ҳамоҳанг карда, иҷро мекунанд.

Рақс – санъате, ки ба мусиқӣ ҳамоҳанг шуда ҳаракат кардан.

Оҳанги асосӣ – ба мусиқӣ асос будани оҳанг.

Супориши 4. Иҷрои мусиқӣ

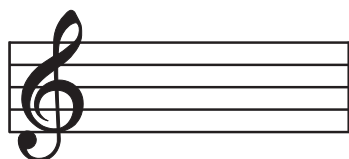
Шодӣ кунед, эй дӯстон!

Имрӯз як рӯзи мурод!
Хурду калон хурсанду шод!
Чун гул ба бӯстон!
Шодӣ кунед, эй дӯстон!
Шодӣ кунед, эй дӯстон!

Чун гул ба боғу бӯстон.
Тобон баромад офтоб!
Шодон баромад офтоб!
Шоди кунед, эй дӯстон!
Шоди кунед, эй дӯстон!
Бозгӯй

би
танец
dance
рақс

 Шумо нотаҳои до ми сол-ро ба катاک ҷойгиршавӣ, навиштан ва чӣ қадар баланд хонданаширо донистед. Акнун онҳоро дар ҳамон баландӣ хонда, навиштанро нишона мекардагӣ калид буданаширо, ин калиди сол ё калиди скрипка гуфта номиданаширо меомӯzed.

скрипка килті
скрипичный ключ
violin key
калиди скрипка

Калиди скрипка аз хати дуюм сар мешавад ва пеш аз нота меояд.

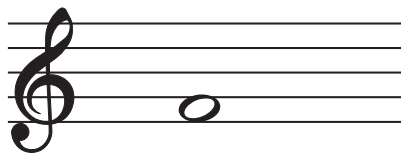

Дар дарси имрӯза бо нотаҳои ре ва фа шинос мешавем.

Нотай ре дар хати якум нависта мешавад.

Нотай фа дар мобайни хати якум ва дуюм ҷойгир аст.

ЧИСТОНҲО

Супориши 1. Чам кардани маълумот.

1. Табанға қанжар байладым,
Бетінде айна ойнадым.
(...)
2. Көлдiң бетi көк әйнек,
Сырғанауға ыңғайлы-ақ!
(...)
3. Мiнсем,
Төменге зу етем.
Өрлесем,
Оны өзiм сүйборем.
(...)
4. Қайқы түмсық қос табан,
Қос таяқпен ұштаған.
Итерсең, алға заулайды,
Шойын жолдан аумайды.
(...)

1. Чистонхо дар бораи спорт.
2. Кадам хелҳои бозиҳои спорти ба шумо маъқул аст, номбар кунед.

Супориши 2. Гӯш карда муҳокима кунед.

1. Хелҳои спортро номбар кунед.
2. Овозҳои гӯшкардаатонро ба хелҳои бозиҳои спорти муқоиса кунед.

Супориши 3. Бо музиқӣ сурудро Ҳамоҳанг кардан.

1. Ба расм нигоҳ карда, бозии хоккейро бо композитсия мувофиқ кунед. Мисол: партофтани шайба ба дарбоза ва ҳаракатҳои спортчиҳо.
2. Ҳаракатҳои композитсияи музиқиро бо овозҳои нишон диҳед (овоз, овози баланд, овози паст).
3. Бозиҳои спортии зимистонаро аз рӯи композитсия соzed.
4. Чӣ хел фикр мекунад? композитсия фоиданок шуд?

Супориши 4.

Спорт дӯсти мо!

Муаллифи шеър Н. Ғалимқулов.

Муаллифи суруд М. Сағатов.

Жўйрiк болса кiм,
Кўлiмдейдi кўн.

Жарыстарда жүгір алға, үш!
Кәне, сапқа тұр.

Нақорат:

Спорт – біздің досымыз,
Күш-қайраты сыналған.
Спорт – біздің досымыз,
Бала кезден шыңдалған.

- ?! 1. «Спорт – дүсти мо» шеърро хонед ва ба маънояш назар андозед.
2. Се роҳи шеърро аз расми дар поён додашуда ҳамоҳанг кунед.

М и с о л :

Жүй- рiк бол- са кiм

3. Бо асбобҳои интихобкардаат оҳанги мусиқиро иҷро кунед.

ПИНГ-ПОНГ

Супориши 1. Гӯш карда, муҳокима кунед

- ?! 1. Оҳанги гӯшкардаат бо кадом бозии спортӣ наздик аст. Хоккей, футбол, теннис?
2. Фарқи овозро гӯед: баланд, паст, ором.
3. Бо ёрии мусиқӣ овози тӯбро бароварда, ашӯи дар даст бударо истифода баред.
4. Ба ту бозии теннис «Пинг-понг» маъқул аст?

«Пинг» – овози тӯбе, ки аз ракетка мебарояд,
«понг» – овозе, ки аз бозии тӯб мебарояд.

Супориши 2. Ичро.

1. М. Сағатов «Спорт – дўсти мо» сурудро такрор кунед ва ба талаб мувофиқ намоед.
2. Дар бораи спорт кадом шеърҳо медонед?

Супориши 3. Ҳамоҳанг.

Бозии «Пинг-понг»

Суруди «Спорт – дўсти мо» ва бозии «Пинг-понг»-ро муқоиса карда, ичро кунед.

Шарти бозӣ:

Ба ду гурӯҳ ҷудо шавед.

Гурӯҳи 1. Шеърро аз ёд мекунанд.

Гурӯҳи 2. Дар вақти танаффус аз ҳар хела қофияҳо шеърҳо месозанд.

Гурӯҳи 1. Дар вақти иҷрои суруд темпи оҳангро дар як суръат меҳонанд.

ТАОМ ҚУВВАТИ ИНСОН АСТ

Супориши 1. Ичро кунед.

Ән-жӯмбақ (Суруд-чистон)

1. Алыста, жайлауда
Жайылып жүр.
Не?
Қойлар?
Жоқ, қойлар емес.
2. Алыста, жайлауда
Жайылып жүр.
Не?

Жылқы?

Жоқ, жылқы емес.

3. Алыста, жайлауда

Жайылып жүр.

Не?

Сиыр?

Нақорат:

Дұрыс!

Сүтті ішсеңіз, балалар, } 2 бор
Денсаулығың зор болар.

Песня-загадка (Суруд-чистон)

Муаллифи шеғр Ю. Черных.

Муаллифи суруд А. Пахмутова.

1. Далеко, далеко на лугу пасутся ко...

Козы?

Нет, не козы.

2. Далеко, далеко на лугу пасутся ко...
Кони?
Нет, не кони.

3. Далеко, далеко на лугу пасутся ко...
Коровы?
Правильно, коровы.

Нақорат:

Пейте, дети, молоко, будете здоровы. } 2 бор
Пейте, дети, молоко, будете здоровы.

1. Шеърро аз ёд кунед.
2. Шоир дар бораи чӣ шеърро васф кардааст?

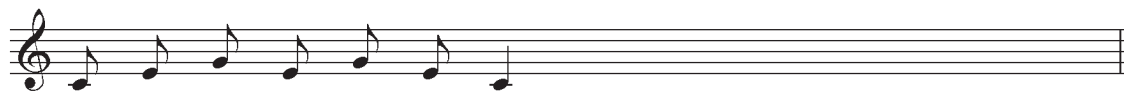
Супориши 2. Импровизатсия.

1. Ба мавзӯи одоби таомхӯри нотаҳои до ми сол-ро истифода бурда, аз қофияҳои содда композитсия созад.

▲ 2. Аз калимаҳои додашуда истифода бурда, матн тартиб диҳед: «тозагӣ», «дуруст таомхӯри».

Н и ш о н:

Та - за - лық - ты сақ - тай - мыз,
Кун тэр - ті - бін бұз - бақ - ыз.

ОВОЗИ МАЙДОН

Супориши 1. Иҷро кардан.

- ?! 1. Овози аз видеотасма баромада назар аз овози майдон чӣ хел фарқ дорад?
2. Дар майдон ғайр аз овози иштирокчиён боз кадом овози мусиқиро гӯш кардан мумкин? (сурнай, най, сазсырнай)?

Ҳозир мухлисон дар майдон асбобҳои сурнай-горнро истифода мебаранд.

Супориши 2. Ичро ва қобилият.

1. Худро дар олами футбол ва хоккей тасаввур кунед.
2. Дар вақти гурӯҳи дӯстдоштаат гол задан бо овоз ва бо асбобҳои музикӣ ба гурӯҳ ёри расонед.

Супориши 3. Гӯш карда, муҳокима кунед.

Чемпиондар эни (Суруди чемпионҳо)

Муаллифи шеър Е. Елгезеков, А. Мүкей.

Муаллифи суруд Е. Елгезеков.

1. Байрағы еңселі елімнің,
Кең-байтақ айбынды жерімнің
Тұлпары біз болдық бәйгеде,
Ақтап шыққан ел сенімін.
Тізгіндеп алтын мен күмісін,
Сыйлаған еліне жеңісін.
Әлемде топ жарып жарысқан,
Қазақстан, Қазақстан.

Нақорат:

Желбіреп байрағы әлемде,
Әнұран айтылды әр елде.
Ұл-қызы әлемге өз елін танытқан,
танытқан, Қазақстан.

} 2 бор

1. Вот последний рывок... и победа,
Слышны крик с трибун: «Кзахстан!»
Посмотри, оправдали надежду всех,
Кто нам верил и веру вселял.

Закаляется воля в сражениях,
Олимпийцы храбры, как в бою.
Будут слёзы от счастья победы.
Верим в себя, верим в страну.

Нақорат:

Развевается флаг на ветру,
Пробуждает он гордость мою.
Будет золото нашим, мы верим в ребят,
Победят, они победят.

} 2 бор

1. Дар видеотасма кадом хели спортї нишон додашуда-аст?
2. Спотчиёни дигар миллатхоро медонед? Номбар кунед.
3. Ба мазмуни шеър диққат кунед ва фикри худро баён кунед.
4. Нақорати шеърро бо забони қазоқӣ ва русӣ бо ҳамсинфон иҷро намоед.

Омӯхтаатро санҷ:

1. Иҷрои супориш.

Дараҷаи 1:

1. Қатори номи ин шеърро «Пейте, дети, молоко, будете здоровы» ёбед?

- А. «Кел, билейік!»
- В. «Спорт – біздің досымыз»
- С. «Чемпиондар әні»
- Д. «Песня-загадка»
- Е. «Ән-жұмбақ»

Дараҷаи 2.

«Ән-жұмбақ»Роҳи оҳанг ва мусиқиро ба ёд оред ва иҷро кунед.

Дар сахроҳо сайру гашт кардан....

Дараҷаи 3:

1. Ҷойҳои матнро иваз карда, суруди «Ҷан-ҷумбақ»-ро бо оҳанг иҷро кунед.

2. Дар хатчаҳо нотаҳо дурӯст нишон дода шудааст?

1) Нотаи до:

2) Нотаи ми:

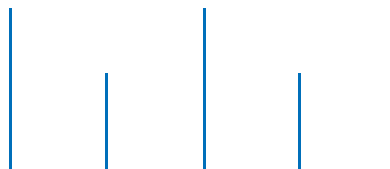
3) Нотаи сол:

4) Нотаи ре:

3. Назми ин сурудро ёбед.

А. «Биёед, рақс мекунем»

В. «Спорт дӯсти мо»

С. «Чистону сурудҳо»

Д. «Оҳанги Қосилқа»

Е. «Чистону сурудҳо»

Боби 6. УРҒУ – ОДАТ ВА ЭҶОДИЁТИ ДАҶОНАКӢ

 Урф ва одатҳои халқи қазоқ аз қадим мерос мондааст. Фолклёр ва урфу одати худро ба овлоду аҷдод мерос кардааст. Ба расм нигоҳ карда, бо ҳамсинфони худ ҳикоя тартиб диҳед.

Аз қисмҳо меомӯзем:

- Бо ёрии назми наво муҳокима карда, сурудро муқоиса кунед;
- Омӯхтаи суруд ва рақсхоро дар концертҳо нишон диҳед;
- Шинос шудан бо асбобҳои мусиқӣ.

Саводи мусиқӣ:

- пахш кардан;
- най;
- тембр.

Терминҳои мусиқӣ:

- иҷрои сахнавӣ;
- концерт;
- ҳунари мусиқавӣ;
- кашидан;
- намоиши сахнавӣ

НАЗМ ВА НАВОИ ОҶАНГИ ХАЛҚӢ

Супориши 1. Гӯш карда, муҳокима кардан.

Бесік жыры (Суруди алла)

(суруди халқӣ)

Әлди-әлди, ақ бөпем,
Ақ бесікке жат, бөпем!
Жылама, бөпем, жылама,
Жылама, әлди, жылама.

1. «Бесік жыры» ба кадом урфу одат вобаста аст?
2. Дар бораи «Бесік жыры» маълумот диҳед.

Супориши 2. Иҷро кардан

1. Суруди «Бесік жыры»-ро ба талаб мувофиқ карда, иҷро кунед. Дар вақти гаҳвораро ҷунбондан, суруди алларо оромона иҷро кунед.
2. Кӯдак дар вақти хоб будан, дар гаҳвора бо кадом ҳолат сурудро гӯш мекунад.

Супориши 3. Баровардани мусиқӣ бо истеъдод.

1. Бо ҳамсинфон якҷоя шуда, мусиқиро иҷро карда, сурудро ҳамоҳанг кунед.
2. Бо ҳамсинфон суруди «Бесік жыры»-ро иҷро кунед.
3. Суруди «Бесік жыры»-ро гӯш карда, муҳокима кунед ва ба тасвир гиред.

«Дәстүр» ба ту аз синфи якум шинос аст.

Урфу одат – Зиндагонии қадим ва урфу одати ҳархелаи халқ.

«Бесік жыры» «Алла» – Яке аз урфу одати қадим. Фолклёр – Урфу одати даҳонии халқ (афсонаҳо, мақолҳо ва ғайра).

Муסיқӣ ва урфу одати даҳонӣ ба якдигар вобастагӣ дорад.

ОҶАНГИ «ОРТЕКЕ»

урфу одат
салт-дәстүр
традиции
traditions

 Асари Асқақ қулан-ро гӯш кунед. Муסיқӣ тамоми як ривоятро нақл мекунад. Сардори онҳо хирадманд ва далер як Асқақ қулан буд. Писари подшоҳ хост, ки ӯро нобуд кунад. Аз қафои он пеш карду гум

шуд. Аз дашти дур ҷасади ӯро ёфтанд. Аммо подшоҳи золим дар бораи вафоти ӯ шунидан нахост. Ва вай фармон дод, шахсе, ки ин хабари нохушро биёрад, ба гулӯяш мисро дар оташ об карда резад.

Таттимбет Қазанғапұл. Оҳангсози машҳури халқи қазоқ буда, ӯ дар вилояти Қарағанда ба дунё омадааст. Вай муаллифи якчанд асарҳо мебошад. Яке аз онҳо «Сары жайлау», «Сылқылдақ», «Көкейкесті».

Гӯш кардани мусиқӣ

Оҳанги Таттимбет

Супориши 1. Гӯш карда, муҳокима кунед.

1. Ба видеотасма нигоҳ карда, ба иҷрои хонандае, ки суруди Ортекеро иҷро мекунад, назар андозед.
2. Раққоса дар сахна чӣ гуна рақси гуногунро иҷро мекунад?
3. Раққоса ҳаракатҳои рақсро бо ёрии чӣ дигаргун иҷро карданаш мумкин буд. (назм, дигаргун, бо темп)?

Супориши 2. Гӯш карда муҳокима кунед.

1. Суруди «Секіртпе»-ро бо назм ва бо хоҳиши худ бо ёрии асбобҳои мусиқӣ иҷро карда, нишон диҳед (дӯтор, доира).
2. Суруди «Секіртпе» бо ёрии асбобҳои мусиқӣ иҷро шударо гӯш кунед.

3. Асбоби шертер ба асбоби домбра монанди дорад? (шакли даруниаш, рӯяш, гӯшаш)?

4. Асбоби шертер ва асбоби домбра аз якдигар дар вақти иҷро чӣ фарқ дорад?

Назми оҳангро бо овози баланд баён кунед, – дар тембри (овози – кӯшода ва пӯшида, мувофиқ кардан).

Тембр – ранги овози мусиқа ва овози хонандаро нишон медиҳад.

Ортеке

Муаллифи шеър Ш. Смаханҷлы.

Муаллифи суруд Ӯ. Еспаев.

1. Аты шыққан биімен,
Мен боламын ортеке,
Ойқастаған ортеке,

Қой бастаған ер теке.
Мен бір билеп берейін,
Тұяқтарым сыртылдап,
Мен бір билеп берейін,
Буындарым былқылдап.

2. Қоңыр тоқты, көк тұсақ,
Сен де биле мен құсап.
Қарап тұрмай бекерге,
Серік болып текеге.
Қобыз мойын түйелер,
Шудаларың желкілдеп,
Өркештерің селкілдеп,
Тайрандап бір билеңдер.

1. Ба матни суруд зеҳн дода, аз ёд кунед.
2. Қатори якуми суурдро бо ишораҳои даст нишон диҳед.
3. Ба қатори дуҷуми оҳанг бо ёрии ҳаракатҳои ҳайвонҳои хонагӣ рақс нишон диҳед.

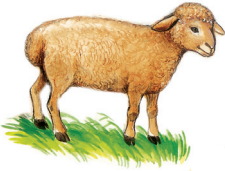

«Тез гӯед»

(*Бозие, ки аз ҳама чаққон*)

Шарти бозӣ:

Суруди «Ортеке», «Қоңыртоқты» ва «Көк тұсақ»-ро ба қофия ҳамоҳанг карда ва аз расмҳое, ки дар поён нишондодашуда истифода бурда, суурдро иҷро кунед.

	ТОҚТЫ		туёқ
Биёед рақс кунем			
		ола	
Биёед рақс кунем			
		эхтиётї	гүш
Биёед рақс кунем			
	рангдор		
Биёед рақс кунем			
			
Биёед рақс кунем			

МАДАНИЯТ

Гӯш карда муҳокима кунед

Мероси маданӣ – ин асарҳои барҷастаи эҷодиёти халқӣ, адабиёт, мусиқӣ, санъати рассомӣ, ки аз гузаштагонанон ба мо расидаанд.

Имрӯзиён бо қору эҷоди хеш барои ҳивзу ниғаҳдорӣ ва ғанитар ғардондани онҳо талош мекунанд.

Супориши 1. Гӯш карда, муҳокима кунед.

1. Аз видеотасма суруди хонандагонро гӯш карда ба овози онҳо шарҳ диҳед.
2. Бо ҳамсинфони худ бозии «Биёед суруд хонем»-ро иҷро кунед.
3. Аз видеотасма сурудҳои Қурманғазии «Сариарқа»-ро гӯш кунед. Нишонаҳои темп ва динамикаи сурудро аниқ кунед.

Супориши 2. Ҳамоҳанг.

«Жаңғырық»

(Бозии назм ва наво)

Шарти бозии 1: Ба ду гурӯҳ ҷудо шавед.

1. Бо ҳамсинфон ба ду гурӯҳ ҷудо шавед.
2. Дар гурӯҳи якум як хонанда назми наворо месозад.
3. Дар гурӯҳи дуюм такрор мекунад.
4. Баъд гурӯҳи дуюм назми навои гурӯҳи якумро такрор мекунад.

«Ба иҷрои мусиқӣ тайёр шавед»

Шарти бозӣ 2:

1. Оҳанги суруди «Сариарқа»-ро аз видеотасма шунида иҷро кунед.
2. Духтарону писарон ба ду гурӯҳ ҷудо шавед.
3. Духтарон. «Сариарқа»-ро ба оҳанг фароварда иҷро мекунанд.
3. Духтарон суруди «Сариарқа»-ро аз тахтӣ дил иҷро мекунанд».

4. Писарон назм ва наворо бо ёрии асбобҳо такрор мекунанд.

Баъд аз он бо навбат равишро дигаргун мекунанд.

Бахс – мусобиқаи хонандагон.

Супориши 3. Иҷро кардан.

Домбырасыз сән қайда?!

Муаллифи шеър Х. Талғаров. Муаллифи суруд И. Нүсіпбаев.

1. Елдің жырын жырлаған,
Қайғысын да толғаған.
Домбырасыз ешқашан
Жүрекке ем қонбаған.

Нақорат:

Домбырасыз сән қайда?!
Домбырасыз ән қайда?!
Ән мен күй бар өмірде
Оттай лаулап жанбай ма?

2. Құрманғазы, Төттімбет
Домбырамен сайраған.
Жүрекке от жақсын деп,
Елге күйін арнаған.

Нақорат:

Домбырасыз сән қайда?!
Домбырасыз ән қайда?!
Ән мен күй бар өмірде
От та лаулап жанбай ма?

1. Оҳангро то охир бо диққат гӯш карда, ба мазмуни су-
руд назар андозед. Суруд дар бораи чӣ?
2. Дар вақти иҷро саросема нашуда, бофаҳмо хонед.

ЗАХМИ ХИРС

(афсона)

Одаму хирс бо ҳам дӯст шуданд. Одам боре хирсро ба меҳмонӣ таклиф карда, зиёфат дод. Вақти рафтани хирс одам ўро бародарвор ба оғӯш кашида, бӯсид. Ин ҳолро дида, зани ў рӯй тӯрш намуда, ба шавҳараш гуфт. Чӣ хел таъбат кашид, ки ин меҳмони бадбӯро бӯсидӣ! Хирс рафт ва баргашта наомад. Мард аз дӯсти наздики худ бо айби занаш ҷудо гардид

Супориши 1. Гӯш карда муҳокима кунед.

- ?! 1. Ба расму слайд нигоҳ кунед.
2. Мазмуни оҳанги най.

 Асбоби най – аз чӯб сохта шудааст.

3. Овози асбоби найро гӯш карда, (баланд, ором, паст) маълумот диҳед.
4. Асбоби домбра ва шертерро муқоиса кунед ва фарқи овозҳояш чӣ хел, гӯед?

Супориши 2. Қобилият.

- !!! 1. Овози обро бо аудиотасма гӯш кунед.
2. Бо ҳамсинфони худ ҳаракатҳои хирсро нишон диҳед.

Супориши 3. Шинос шуда баҳо гузоштан.

- ★ 1. Бо ҳамсинфон супориши иҷрои мусиқиро нишон диҳед.
2. Ҷойҳои маъқулашро ба видеотасма гиред.

Супориши 4. Иҷро кунед.

Сыбызгы (най)
навои кӯтоҳ

Муаллифи шеър А. Асылбек.

Муаллифи суруд А. Исағұлова.

Қамыс, қурай, ағаштан
Түтікше боп ысылған.
Үрлемелі, ойықты,
Дыбысы нәзік сызылған.

- ?! 1. Суруди навои кӯтоҳро саросема нашуда, аз қатор бо қофия иҷро кунед.

ХҶШ ОМАДИ НАВРҶЗ!

Супориши 1. Иҷро кардан.

Наврӯзӣ

(шеғри халқӣ)

Наврӯзу навбаҳор аст,
Гул дар миёни хор аст,
Ғунча даҳон кушода,
Булбул, чӣ беқарор аст.

Наврӯзӣ навбаҳорон.
Чун мавсими гул омад,
Ба шохи гул нишаста,
Хониши булбул омад.

Наврӯзӣ навбаҳорон.
Ба гулдухтарон муборак,

Ин рӯзи шоду хандон.
Ба кӯдакон муборак!

Савол ва супориш.

1. Шеърҳои Наврӯзиро ифоданок хонед.
2. Шеърро аз ёд кунед.

?! Супориши 1. Муҳокима.

Наврӯзӣ фархундапай

?! Наврӯз, ки аслан аз калимаҳои тоҷикӣ «нав»- ва «рӯз» иборат аст, маънии рӯзи навро дошта, барои тоҷикону эронӣону афғонҳо яъне халқҳои форсиабон ва аксари мардуми шарқ овози соли нав аст.

– Наврӯз ҳамон рӯзест, ки шабу рӯз баробар мешаванд.

– Бародар рӯзи Наврӯзат муборак!

Баробар шуд шабу рӯзат муборак!

– Дар замини тоҷикон Наврӯз ба оғози баҳор ва мавсими кишту кор рост меояд.

Супориши 3. Гӯш карда, баҳо гӯзоштан.

1. Мардум дар саҳро бо кадом корҳо машғул мешаванд?

★ 2. Иди Наврӯз дар кишвари шумо чӣ хел гузаронида мешавад?

– Гурӯҳи хонандагон шеъри Наврӯзро ба саҳна баромада, бо назму наво иҷро мекунанд.

– Гурӯҳи дуҷум дар дарси гузашта омӯхтаи рақси «Қосилқа»-ро иҷро мекунанд.

– Гурӯҳи сеҷум суруди «Жорға аю»-ро бо ёрии саҳнача нишон медиҳанд.

3. Аз ҳар як гурӯҳ яктогӣ хонанда ба сахна баромада бо фарорасии Наврӯз табрик карда, бо ёрии сурудхонӣ маҳорати худро нишон медиҳад.

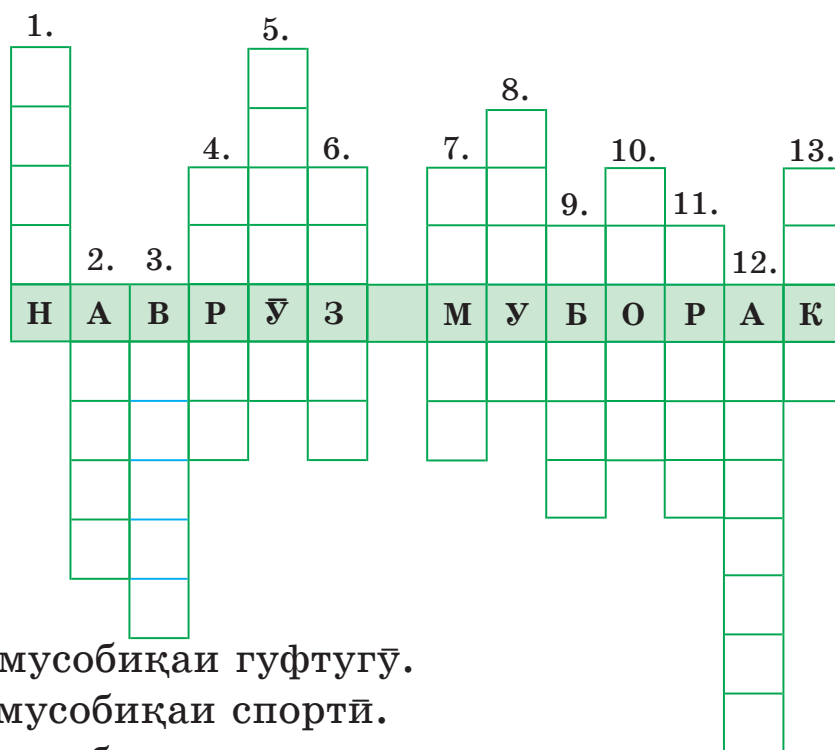
«Мусиқаи сахнавӣ» – нишон додан дар сахна.

Концерт – Дар вақти концерт ҳунар нишон додан.

Омӯхтаатро санҷ:

- Иди Наврӯзро ҳамаи халқҳои Қазоқистон бо хурсандӣ пешвоз мегиранд. Миллатҳое, ки дар Қазоқистон зиндагонӣ мекунанд ба катакҷаҳои додашуда нависед.
- Мусобиқаи баҳс кашидан чист?

концерт
concert
concert

- мусобиқаи гуфтугӯ.
- мусобиқаи спортӣ.
- мусобиқаи рақс.
- мусобиқаи мусиқавӣ.
- мусобиқаи ҳофизон.

3. Супоришҳоро иҷро кунед.

Дараҷаи 1:

Оҳангҳоро чӣ вобаста мекунад.

- А. овоз
- В. назм
- С. ҷофия
- Д. асбобҳои мусиқӣ
- Е. оҳанг

Дараҷаи 2:

1. Сыбызғы – най....

- А. Асбобе, ки овози баланд дорад.
- В. Ашӯи мусиқӣ
- С. Асбоби порҷаи мусиқӣ,
- Д. порҷаи асбоб,
- Е. Асбобе, ки бо ёрии ангушт иҷро мекунад.

2. Асбоби Шертер...

- А. Асбоби спортӣ
- В. Асбоби мусиқӣ
- С. Асбоби хӯшнавоз
- Д. Асбоби чӯбин
- Е. Асбоби қадим

Дараҷаи 3.

Шакли тембри асбобҳои домбра, най, ва шертерро гӯед.

домбра

сыбызғы (най)

шертер

Боби 7. АТРОФУ МУҲИТ

Дунё дар атрофи мо – осмон, кӯҳу,
офтобу дашт мисли модар ба мо.

(Ж. Қайранбай)

Аз қисмҳо меомӯзем:

- маълумот дар бораи баҳор;
- бо ёрии мусиқӣ овозҳои табиат ва ҳайвонҳоро ифода кардан;
- бо асбоби «рейнстик» овози боронро иҷро кардан;
- назми навро бо «остинато» сохтан.

Саводи мусиқӣ:

- сюита;
- балет;
- остинато.

Терминҳои мусиқӣ:

- рейнстик;
- равиши остинато;
- овози атрофи муҳит;
- овози табиат.

МАНЗАРАИ БАҲОР

Маълумот. Дар фасли аввали баҳор.

- ?!
1. Аз рӯи расм фасли солро ёбед.
 2. Фикри худро гӯед.

Супориши 2. Гӯш карда муҳокима кунед.

Баҳор (апрел)

П. Чайковский

1. Инак фасли зимистон паси сар шуд. Фасли зимистон ҷои худро ба арӯси сол фасли баҳор дод. Баҳор фаслест, ки табиат бедор мешавад. Обҳои мусаффо аз кӯҳсорон бо ҷӯйборон ва дарёҳо равон мегарданд.

2. Он паррандаҳое, ки пеш аз зимистон ба ҷойҳои гарм парида рафта буданд, боз бармегарданд.

3. Паррандаҳо бо баробарии мо баҳорро пешвоз мегиранд.

Супориши 3. Баровардани мусиқӣ бо истеъдод.

«Баровардани оҳанг» (бозӣ)

Шарти бозӣ:

Синф ба се гурӯҳ ҷудо мешавад.

Шарти 1: Садои паррандаҳоро бо овоз баровардан. Мисол: зоғ – «қарқ-қарқ», мурғ – «қоқ-қоқ» ва ғайра.

Шарти 2: Дар ҷадвали додашуда, овозҳои табиатро бо ёрии асбобҳои интихоб кунед.

Овозҳои табиат	
НАӢ	ЧАШМА
<i>Асбобҳои мусиқӣ</i>	
доира	секунча
дӯтор	зангӯла
ксилофон	асбоби ҷубин
маракас	доира
барабан	ксилофон
най	барабан

Ба гурӯҳе, ки овози парранда ва табиатро иҷро мекунад, як ҳол дода мешавад.

Супориши 4. Шиносшавӣ

★ Гурӯҳе, ки овози парранда ва табиатро дурӯст иҷро мекунад, аниқ кунед.

Супориши 5. Гӯш карда иҷро кунед.

Көктем (Баҳор)

Муаллифи шеър Ж. Сәтїбеков.

Муаллифи суруд К. Қуатбаев.

1. Көктем келді, қўс келді,
Ойнаймыз бїз саз илеп. } 2 бор
Бїздїң көлге тўстендї,
Былтыр кеткен қаз-ўйрек.
2. Көк кўйлегїн кидї жер,
Шешїп ақ қар ішїгїн. } 2 бор
Емїрене сўйдї жел,
Тал-теректїң бўршїгїн.
3. Алақай-ау, балалар,
Қандай жақсы көктемгї ай. } 2 бор
Гўлге оранды кең дала,
Келдї ауылға көп торғай.

1. Оҳанги мусиқї ва мазмуни матнро гўед?.
2. Шеърро маънодор хонед?
3. Сурудро бо асбобҳо иҷро карда, ҳамоҳанг кунед.

БОРОНИ БАҲОРӢ

Супориши 1. Гӯш карда муҳокима кунед.

- 1. Ба расм нигоҳ карда, манзараи табиатро гӯед.
- 2. Дар расм кадом ҳолат акс шудааст?
- 3. Овози боронро гӯш кунед.

Супориши 2. Муҳокима.

- 1. Дар вақти боридани борон чӣ хел овоз мебарояд?
- 2. Дар вақти боридани борон кадом овози динамикаро мешунавем?
- 3. Дар вақти боридани борон (тембр) зада чӣ хел дигар мешавад?

Супориши 3. Бо истеъдоди худ оҳанг баровардан.

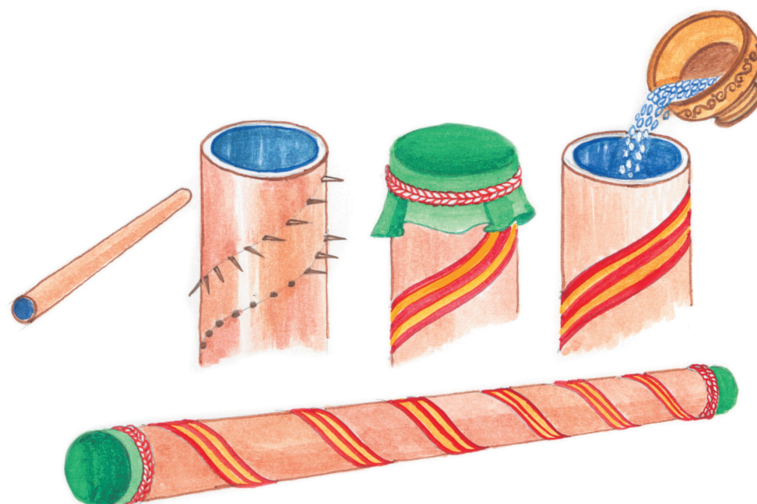
- 1. Боридани боронро бо се намуд нишон деҳед. Мисол: саршавии борон, оҳистагии борон ва тезии борон.

2. Боридани боронро бо хоџиши худ нишон диҳед.
3. Се намуди боридани боронро бо асбобҳои мусиқавӣ нишон диҳед.

Супориши 4. Созед ва муҳокима кунед.

Асбоби Рейнстик месозем

1. Барои сохтани асбоби Рейнстик кадом масолеҳ лозим.
2. Овози табиатие, ки ба шумо шинос аст, ба асбоби мусиқавии Рейнстик муқоиса кунед.
3. Боридани овози боронро бо ёрии асбоби Рейнстик нишон диҳед.
4. Ба расм нигоҳ карда, сохтани шаклҳои асбоби Рейнтингро омӯzed.

«Рейнстик» – аз забони англисӣ гирифта шуда, маънояш «чӯби борон» мебошад.

Супориши 5. Мусиқӣ бо истеъдод.

Жау-жау, жаңбыр! (Бор-бор, борон!)

Муаллифи шеър Ш. Сариев.

Муаллифи суруд К. Дўйсекеев.

1. Алатаудың бауырына,
Атам-әжем ауылына,
Ақша бұлттар, ауа берші,
Жау-жау, жаңбыр, жауа берші!

Нақорат:

Бақыт болып жаушы, жаңбыр,
Менің әсем қалама,
Бақыт болып жаушы, жаңбыр,
Менің әсем қалама,
Менің байтақ далама.

2. Алматыдай ақ қалама,
Жасыл желек жас қалама.
Ақша бұлттар, ауа берші,
Жау-жау, жаңбыр, жауа берші!

Нақорат:

Бақыт болып жаушы, жаңбыр,
Менің әсем қалама,
Бақыт болып жаушы, жаңбыр,
Менің әсем далама.

1. Ба овози суруд ва ба назми матн назар андозед.

2. Ба равиши суруд ва ба матн нигоҳ карда, асбоби Рейнстингро истифода баред.

ПАРРАНДАҲО ДАР ОЛАМИ МУСИҚӢ

Супориши 1. Гӯш карда муҳокима кардан.

Чӯчаи аз тухм баромадаро аз видеотасма нишон диҳед.

Супориши 2. Оҳанг бароред.

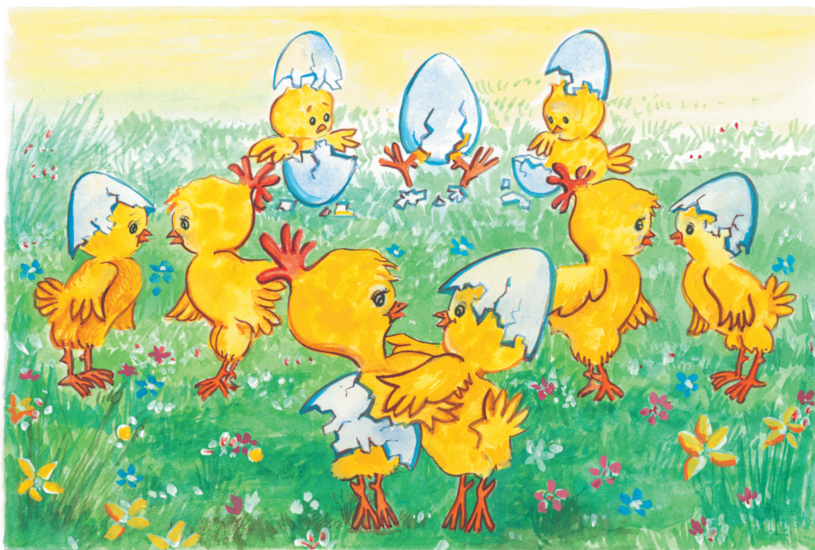
1. Ба видеотасма нигоҳ карда, озови худро бо асбобҳои мусиқӣ ва бо ёрии ашӯҳои дар дастад буда (мисол, қалам, қоғаз, китоб, дафтар ва ғайра) нишн диҳед.
2. Ба видеотасма нигоҳ карда, кори худро санҷед.

Супориши 3. Гӯш кардани мусиқӣ ва муҳокима.

Сютаи «Картинки с выставки»

Муаллиф. М. Мусоргский.

Оҳангсози рус М.П. Мусоргский «Көрмедегі көріністер» («Картинки с выставки») («Расмдар намоишгоҳ») расми сютаи «Балет не вылупив-

шихся птенцов» номи асар дар забони тоҷикӣ, «Балети ҷўҷаҳои аз тухм набаромада» гуфта мешавад. Оҳангсоз дар ин асар ҷўҷаи акнун аз тухм баромадаро тасвир карда аст.

Сюита – сифати якуми ҳархелаи музикиро ҷудо мекунад. Сюита аз забони англиси гирифта шуда маънояш «қатор» мебошад. Дар боби ҳар як эҷоди сюита маъно ҳаст. Мисол, М.П. Мусоргский сюита «Картинки с выставки» дорад вай аз 10 боб иборат аст.

Модест Петрович Мусоргский – оҳангсоз ва пионисти халқи рус мебошад. Ӯ ба бачаҳо бисёр музикӣ навиштааст. «Картинки с выставки» («Кормедегі көріністер») («Расм дар намоишгоҳ») дар ҷаҳон машҳур гардидааст.

- ?!** 1. Оҳангсози рус М.П. Мусоргский «Картинки с выставки» ин асарро сюитаи «Балет невылупившихся птенцов» («Расм дар намоишгоҳ») («Балети ҷўҷаҳои аз тухм набаромада»)-ро гўш кунед.
2. Аз видеотасма «Балет невылупившихся птенцов» мулт-филмро тамошо кунед.

Халқи қазоқ дар бораи паррандаи мӯрғи қу шеърҳои зиёд навиштааст. Яке аз онҳо оҳанги – «Аққу» Сүгір Өліұлы – оҳангсози машҳур буд. Вай дар ҷанубии Қазоқистони ҳозира ба дунё омадааст.

Мурғи Қу

Оҳанги Сүгір

- ?! 1. Ҳаракатҳои паррандаро гӯед (мӯрғи қу дар об шино мекунад, болупар мезанад ва ғайра...).

Супориши 4.

Ба ду гурӯҳ чудо шавед. Ба равиши мусиқаи дар синф гӯш кардаатон ҳаракатҳои паррандаҳоро мувофиқ кунед, (ҳаракати рақс, болу пар задан ва ғайраҳо).

Супориши 5. Иҷро кардан.

Олам шавад гулистон!

Шеърӣ Абдулло Қодирӣ.

Дар чинси ҳар парранда,
Ҳам хуб асту, ҳам ганда.
Қабку тазарву товус,
Дар хубианд арзанда.

Гар чамъи паррандагон.
Банданд аҳду паймон.
Ёрони қонӣ гарданд,
Олам шавад гулистон.

1. Дар шеър кадом паррандаҳо номбар шудаанд?
2. Шумо боз кадом паррандаҳоро медонед?
3. Шеърро аз ёд кунед.
4. Нишон диҳед.

Намуна:

К а - б ў - т а - р у - М ў - с и - ч а - У - қ о - б у - Л а й - л а к - К а б - к у -
А к - к а

ҰАЙВОНҰО ДАР ОЛАМИ МУСИҚИ

Төлдер

Муаллифи шеър Ж. Өмірбеков.

Муаллифи суруд Б. Ғазитов.

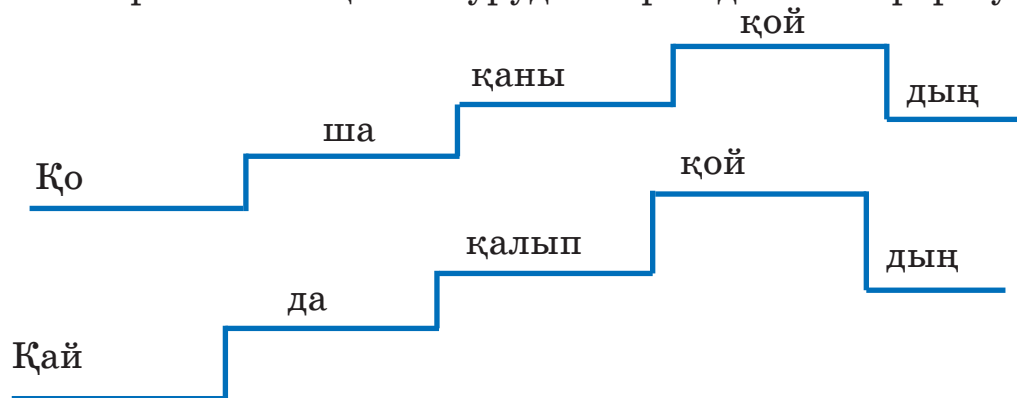
1. Қошақаны қойдың,
Қайда қалып қойдың?
Бұлтиып тұр бүйірің,
Қай өрістен тойдың?
2. Секең-секең, ей, лақ,
Жүрмін саған кейіп-ақ.
Тыным тапсаң болмай ма?
Секірмей-ақ кей уақ.
3. Ботақаны нардың,
Жарға неге бардың?
Тілерсегің дірілдеп,
Секіре алмай қалдың.

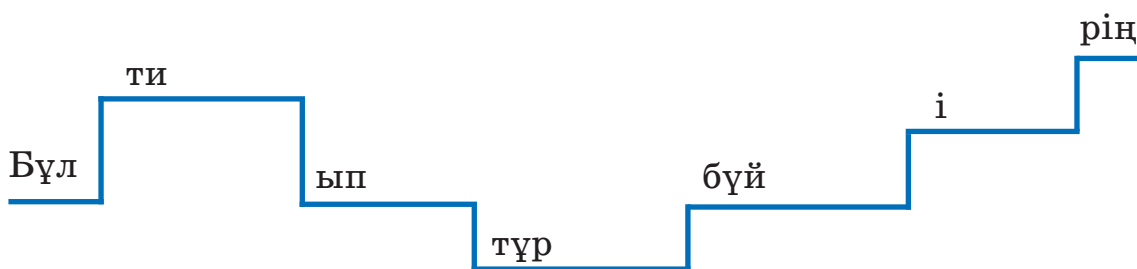
Супориши 1. Ичро кунед.

1. Шеърро аз ёд кунед. Ба равиши оқанги суруд назар андозед.

2. Ба равиш ва оқанги суруд назар ондохта такрор кунед.

Супориши 3. Бо истеъдод.

«Ритми суруд бо истеъдод»

1. Қатори якуми шеърро ба оҳанг андохта ичро кунед.
2. Қатори суруди дуюмро ҳамоҳанг карда ичро кунед.

?! Ба фикри шумо суруд ба мусиқӣ ҳамоҳанг шуд?
Супориши 3. Оҳанг баровардан.

Ба се гурӯҳ ҷудо шавед: **баррача, тойча, бўзича.**
 Ҳар як гурӯҳ фарқияти оҳанги мусиқиро мефаҳмонад.

Н и ш о н:

Қо - ша - қа - ны қой - дың

До-ми-сол-сол ля сол

Ё

 Нотаи ля дар хатчаи дуом ва сеюм навишта шу-
дааст.

Супориши 4. Шиносшавӣ.

Бо ҳамсинфони худ, ба кори гуруҳ баҳо диҳед.

Супориши 5. Боистеъдод иҷро кунед.

Суруди оҳанги худро бо ёриии остинато иҷро ку-
нед.

 Дар эҷоди мусиқавӣ равиши оҳанг ва ё фақат
дар равиши суруд дигаргунӣ вомехӯрад.
Бо забони мусиқӣ «остинато» мегӯянд.

Омӯхтаатро санҷ:

1. Автори сюитама «Картинки с выставки».

А. П. Чайковский

- В. А. Пахмутова
- С. Б. Ғизатов
- Д. М. Мусоргский
- Е. Ҷурманғазӣ

2. Гуфтаи Остинато....

- А. Ишораи нотаи интиҳобкарда
- В. Равиши мусиқа аниқ такроршуда
- С. Нишони баландии овоз
- Д. Хелҳои ранг аз овоз
- Е. Саршавии овоз

3. Супоришҳоро иҷро кунед.

Дараҷои 1:

Дар «Кӣм қалай шырқайды» ин асар кадом паррандаҳо мавҷуд аст?

- А. гунҷишк, зоғ, торғай уқоб
- В. зоғ, турна, гунҷишк, тӯтӣ
- С. тӯтӣ, гунҷишк, зоғ
- Д. қу, гунҷишк, зоғ
- Е. ғоз, урдак, торғай

Дараҷои 2:

Ин асар «Кӣм қалай шырқайды?» ба кадом оҳанги суруд наздик аст?

Дараҷои 3:

Аз овози асбобҳои мусиқавӣ овози паррандахоро созад.

Аз овози истифода бурдаат бо асбоби мусиқӣ шеър интиҳобкардаатро иҷро кунед.

Дар фасли зимистон ба паррандаҳо ёрӣ расониданро фаромӯш накунад!

Боби 8. САЁҲАТ

Аз қисмҳо меомӯзем:

- Овозҳои табиатро гӯш кардан.
- Бахшида ба табиат суруд хондан;
- Аз порчаҳо оҳанг баровардан;
- Гӯш кардани овози шаҳр.

Саводи мусиқа:

- оҳанг;
- пахш кардан;
- төкпе.

Терминҳои мусиқӣ:

- Порча, мусиқӣ, оҳанг;
- Наво,
- Садо.

БҰЛАҚ СЫЛДЫРЫ

Ақбұлақ

Муаллифи шеър ва суруд Б. Тәжибаев.

Күндіз-түні бір тынбай,
Дала кезген шапқылап.
Құмар едім өзіңе
Бала кезден, Ақбұлақ.
Әнге бөлеп маңайды
Асып-тасып жатасың,
Ақ моншақтан аспанға,
Шашу шашып жатасың.

Нақорат:

Сенің келіп жағаңнан
Анам талай су алған.
Сенің келіп жағаңнан
Әкем атын суарған.
Айналайын, Ақбұлақ,
Асыр салғам жағаңда.
Сенен артық өлкені
Бұл әлемнен табам ба!

Супориши 1. Гүш карда, муҳокима кунед.

1. Суруди шоир, оҳангсоз Б. Тажибаев «Ақбұлақ»-ро дар синфи якум ёд гирифтед.
2. Ба мазмуни матн назар андозед. Сурудро бомаъно хо-нед.

3. Ба равиши оҳанг мувофиқ карда, калима ёбед.

Супориши 2.

1. Аз видеотасма овози оби чашмаро гӯш кунед.

2. Овози оби чашмаро бо кадом асбоби мусиқӣ нишон ме-
додед? зангӯла, доира, рӯбоб, ва ғайраҳо...

3. Суруд ва мусиқаи М. Сағатов «Бӯлақ»-ро ба ёд оред ва
такрор кунед.

Оҳангсоз оби чашмаро чӣ хел намоён кардааст? (дар
ҳолати тезӣ)

Тезӣ	мобайн	ором	сахт	ранг
Ҳолат	ҳолати оромӣ	оҳиста	оҳистатар	паст

Супориши 3. Баровардани оҳанг.

1. Бо ёрии нотаҳои до, ми, сол овози оби чашмаро иҷро
кунед.

Бо асбобҳои дарси гузашта.

Нишона:

Супориши 4. Иҷро карда баҳо гузored.

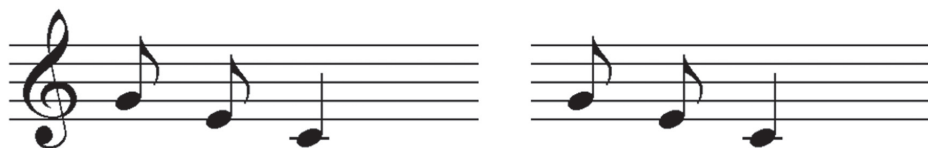

1. Ба саёҳати чашма композитсияи мусиқавӣ иҷро кунед.

2. Ба расм нигоҳ карда, саёҳати чашмаро ҳикоя кунед. Оби чашма аз кӯҳистон мерезад ва аз саҳро ба деҳаҳо меояд.

3. Ба деҳа омадани овози оби чашмаро бо асбобҳои мусиқавӣ иҷро кунед. Мисол.

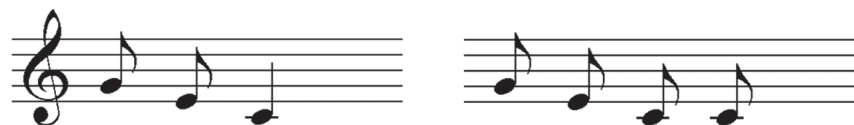
Оби чашма аз кӯҳ мерезад:

Чашмаи аз саҳрою чангалзор гузашта:

Чашма дар деҳа:

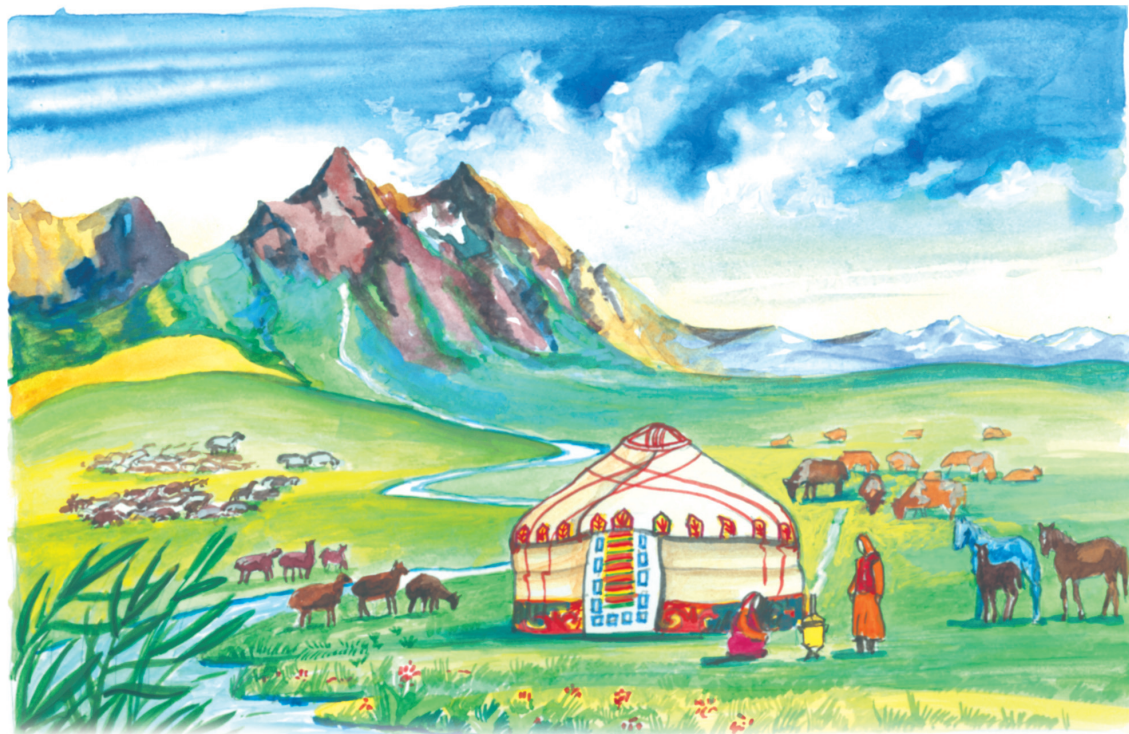
4. Дар суруди “Ақ булақ” ҳолати хурсандии бачаҳо дар назди оби чашма тасвир шудааст.

Компазитсияи ба худ маъқулро интихоб карда, мусиқии сурудро бо назм истифода баред.

Баҳодиҳӣ ба компазитсия:

- Чӣ фоиданок шуд?
- Чиро, чӣ хел фоиданок кардан мумкин?

СУРУДИ ДАШТӢ

▲ **Супориши 1.** Ба расм нигоҳ карда, суруди даштро эҷод кунед, ба эҷоди худ ин калимаҳоро истифода баред (овози майсаҳо, овози оби чашма, овози шамол ва овози атрофу муҳит).

Супориши 2.

Дашти заррин

Оҳанги Таттимбек

1. Ба видеотасма нигоҳ карда, суруд иҷро кунед..
2. Оҳанги суруд чӣ хел аст? (нозук, сахт, баланд, оҳиста)?
3. Ба суруди «Дашти заррин»-и Таттимбек кадом ранг мувофиқ аст?

Супориши 3. Муҳокимаи мусиқӣ.

1. Оҳанги Қурманғазии «Сариарқа» ва «Сарижайлау»-ро гӯш кунед.
2. Ду темпи оҳангӣ мусиқаро муқоиса кунед.
3. Аз видеотасма суруди хонандагонро гӯш карда, ба дасти ростии онҳо назар андозед.

Дар оҳанги қазоқон мусиқаҳо шертпе ва төкпе шуда ҷудо мешаванд, шертпе яъне (пахш кардан) бо ангуштони дасти рост иҷро мешавад төкпе ангуштони дасти рост ҳамроҳшуда баланд ва паст шуда иҷро мешавад.

Супориши 4. Оҳанг баровардан.

1. Оҳанги «Сарижайлау»ро гӯш карда, матни сурудро аз ёд кунед:

Нишон:

2. Аз ин нотаҳо истифода бурда, мустақилона оҳанг бароред.
3. Аз асбобҳои мусиқавӣ истифода баред.

Супориши 5. Шинос шуда, баҳо гузоред. Ба мавзӯи «Жайлау дыбыстары» шиносшавӣ баён кунед.

1. Суруди «Сарижайлау»-ро иҷро кунед.

2. Ба оҳанги мусиқӣ матн нависед.

3. Ҳар як овози сурудро бо асбобҳои мусиқавӣ иҷро кунед.

Нишон:

1) Дар дашти заррини мо оби чашма равон аст, асбобҳои ксилофон ва рейнстикро истифода баред.

2) Навдаҳои дарахтро шамол меҷунбонад, овози наवдаҳои дарахтро бо асбобҳои мусиқавӣ нишон диҳед.

3) Овози ҳайвонҳоро бо асбобҳои мусиқа нишон диҳед.

4. Иҷро ва баҳо.

Супориши 6. Иҷро.

Кел, жайлауға

Муаллифи шеър Д. Жанботаев.

Муаллифи суруд Ө. Телғозиев.

1. Келдік, міне, жайлауға,
Жайлау жақсы ойнауға.
Ағып жатыр бал бұлақ,
Аршалы сай, қойнауда.

Нақорат:

Жайлау, жайлау, жасыл тау,
Жасыл тауда осынау

Жорға мініп ойналық,
Қонаққа кел, досым-ау.

2. Аққуындай даланың,
Ақ боз үйі ағаның.
Көрген кезде әжемді,
Қуанып бір қаламын.

Нақорат:

Жайлау, жайлау, жасыл тау,
Жасыл тауда осынау
Жорға мініп алайық,
Қонаққа кел, досым-ау.

3. Менің атам қырағы,
Бейне батыр жырдағы.
Келіп жүр деп жайлауға,
Жорға тайын сыйлады.

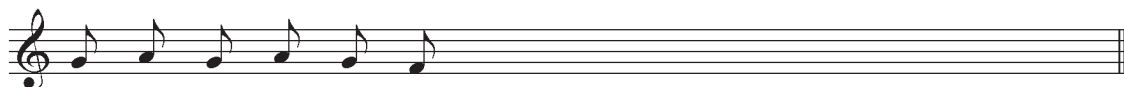
Нақорат:

Жайлау, жайлау, жасыл тау,
Жасыл тауда осынау
Жорға мініп алайық,
Қонаққа кел, досым-ау.

- ?! 1. Шеърро аз ёд кунед ва мазмунашро нақл кунед.
2. Дар бораи оҳанг, ритм ва темпи мусиқӣ маълумот диҳед.
3. Аз роҳҳои мусиқаи суруд саҳнача нишон диҳед.

2. Нотаҳоро истифода бурда, суруди худро эҷод кунед.

Нишон.

Супориши 3. Шинос шуда баҳо гузоштан.

- ★ 1. Асбобҳои мусиқиро истифода бурда, суруд иҷро кунед.
- 2. Баҳогузорӣ.

Кең дала

Муаллифи шеър Н. Ғлимақулов.

Муаллифи суруд И. Нусиббаев.

1. Алақай-ау, алақай!
Дала қандай кең еді.
Бәрі мендей балақай, }
Асыр салып келеді. } 2 бор
2. Жайнап өскен гүліндей
Ұлымын кең даланың.
Өзім туған үйімдей }
Аунап-қунап саламын. } 2 бор
3. Аралаймын орманды,
Шаршамаймын, ойнаймын.
Осынау дала мейрамын }
Мен де бірге тойлаймын. } 2 бор

?! Шеърро бо кайфияти хуш хонед.

ОВОЗИ ШАҲР

Супориши 1. Гӯш карда муҳокима кунед.

1. Бо ҳаёли худ ба шаҳр саёҳат кунед. Ва кадом овозҳоро мешунавед?
2. Овози шаҳр аз овози деҳа чӣ хел фарқ дорад?
3. Аудиотасмаро гӯш карда, овози шаҳр ва оҳанги мусиқиро фарқ кунед (мисол, овози қадами одам, овози телефон, овози мошин ва ғайраҳо).

Супорши 2. Боистеъдод.

1. Ба расм нигоҳ кунед, ба тасвири шаҳр назар андозед ва композитсия созед.

«Саёҳат ба шаҳр»

Астана шаҳри ниҳоят калон, ободу зебо ва замонавӣ мебошад. Хиёбону кӯчаҳои Астана гулдашту дарахтони зиёд ва иморатҳои хушнамуди бисёрошёна дорад.

Астана бо тамоми гӯшаҳои канори мамлакатамон бо роҳҳои ҳавоӣ, автомобилӣ ва роҳҳои оҳан алақои зич дорад. Аз сабаби он, ки Астана дар маркази ҷумҳуриятон ҷойгир аст, ўро дили Ватанатон мегўянд.

2. Кадам шаҳри Қазоқистонро медед? Ба пойтахт бо кадам роҳро рафт омад карда мешавад?

3. Ба бозии «овози шаҳр» иштирок кунед.

Бозии « Овози шаҳр »

Шарти бозӣ:

Ҷуфт шуда ҷудо шавед.

– Аз як ҷуфт як хонанда баромада, бо асбобҳои мусиқавӣ оҳанг нишон медиҳад.

– Аз ҷуфт хонандаи дуюм баромада расм тасвир мекунад. Ҷойҳоро бо навбат иваз мекунанд.

Супориши 3. Шинос шуда иҷро кардан.

1. Ба мавзӯи «Шаҳри ман» фикри худро нависед.

★ Нишон: Шаҳри ман – (калон, хушрӯй, таърихӣ ва ғайра).

2. Манзараи хушрӯи шаҳро ба тасвир гиред.
3. Расми ба тасвир гирифтаи худро ба мусиқии иҷро кардаат муқоиса кун.
4. Кадоми онҳо фоиданок шуд?

Арайлы Астана

Муаллифи шеър Қ. Ғабілов.

Муаллифи суруд Т. Мұхамеджанов.

1. Сәулеси түскен Есілге,
Сарыарқа төсінде.
Армандай әсем қала бар,
Бір көрсен, қалар мәңгі есінде.

Нақорат:

Астанам, саған табынам, аңсаймын, сағынам.
Таңдарың қандай жарқын, жандарың қандай алтын,
Бақытқа бастаған Астанам.

2. Биікте болсын байрағың,
Мақтаным, айбарым.
Күн өткен сайын құлпырып,
Көктемгі әсем гүлдей жайнаған.

Нақорат.

3. Елордам менің еңселі,
Ерліктің өлшемі.
Арудай қала, аяулым,
Мәңгілік сүйіп өтем мен сені.

Дар вақти ҳозира шаҳр ва деҳаҳои Қазоқистон бисёр обод гардидааст. Яке, аз зеботарин шаҳри Қазоқистон Астана мебошад. Суруди «**Арайлы Астана**»-ро бо овози хуш иҷро кунед.

Омуктаатро санҷ:

1. Оҳанги Түркеш.
- А. «Сарыарқа»
 - В. «Сарыжайлау»
 - С. «Көңілашар»
 - Д. «Аққу»
 - Е. «Секіртпе»
2. Овози мусиқӣ гуфта....
- А. овози чашма

- В. овози шутурмурғ
- С. овози паррандагон
- Д. овози баланд баромада
- Е. баровардани овоз

3. Супоришро ичро кунед.

Дараҷаи 1:

Оҳанги Төкпе гуфта....

- А. Бо ангушт навохтан
- В. Бо воситаи табиат оҳанг баровардан
- С. асбобҳое, ки овози баланд дорад
- Д. навохтан бо ангушт
- Е. асбобҳои қадим

Дараҷаи 2:

Оҳанги додашуда, аз кадом суруд гирифта шудааст.

- А. «Сарижайлау» В. «Сариарқа»
- С. «Қуңилашар» Д. «Секиртпе»
- Е. «Аққу» «Қў»

Дараҷаи 3:

Фарқияти оҳанги шерпе ва тоқпе....

- А. дар иҷрои хонанда
- В. аз ранги овоз
- С. дигаргунии темп
- Д. дар вақти (ритм)
- Е. дар фарқи овоз

ЛУҒАТ

	Ном	Фаҳмиш
1	2	3
А	Асбоб	Асбобҳои муסיқавӣ гуногун мебошад
	Алмаато	Зеботарин шаҳри Қазоқистон
	Астана	Пойтахти Қазоқистон мебошад
Б	Бозӣ	Бозиҳои шавқовари муסיқӣ
	Баҳор	Ҷасли баҳор арӯси сол мебошад
	Баландӣ	Овоз ва ранг вобастаги ба тембр
	Борон	Боридани борон вобаста бо муסיқӣ
	Бародар	Шеър дар васфи бародарон
	Булбулакон	Ояндаи Ватани мост

1	2	3
	Бозии мусиқавӣ	Ҳаракатҳои бозихои мусиқавӣ ба саломатии мо бисёр фойданок мебошад.
Г	Ғизатов Бисенғали (1925–2005)	Ғизатов Бейсенғали композитори бачаҳо буда, барои хурдсолон, якчанд асарҳо навиштааст. Ҳамаи бачаҳо асарҳои ӯро дӯст медоранд. «Толдер», «Әліппе» ва ғайраҳо...
Д	доира	Асбоби миллии мусиқавӣ мебошад
	Дәулеткерей	Оҳангсози машҳури Қазоқистон буда, аз хурдсоли иҷрои асбобро омӯхтааст. Дар суруди худ оҳангсоз ҳаёти халқи қазоқро дар назар гирифтааст.
	Дәулеткерей Шығайұлы (1820–1887)	Дәулеткерей Шығайұлы дар шимоли шарқии Қазоқистони ҳозира Орал ба дунё омадааст. Ӯ чунин асарҳо навиштааст. «Қосалқа», «Жігер» «Қыз Ақжелең», «Қосалқа»
	диминуэндо	Термини мусиқӣ буда, шиддати овозро якто – якто пастиашро муайян мекунад.
	динамика (шиддати овоз)	Овози баланд шудани ҳархелаи мусиқиро нишон медиҳад.
	домбра	Асбоби мусиқавии халқи қазоқ.

1	2	3
	дудка-горн (сурнай-горн)	Ашье, ки дар майдон истифода мебаранд.
	Дурии овоз	Ҳаракатҳои мусиқавии овоз (баланд, ором, паст)-ро нишон медиҳад.
	Дүйсекеев Кеңес	Дар шаҳри Қизилорда ба дунё омадааст. Мусиқаҳои милли оҳангсоз ба талабҳои замони ҳозира ҷавоб дода метавонад. Суруди оҳангсозро хурдсолону колонсолон дӯст дошта гӯш мекунанд. Суруди «Сәлем саған туған ел»-ро ситораҳои эстрада Р.Рымбаева ва Н. Есқалиева иҷро карда дар Республика ҷой ишғол кардааст.
Е	екпін (темп) суръат	(tempus – вақит-суръат)- дар вақти иҷро тезии мусиқиро нишон медиҳад.
	Еспаев Әбілахат (1925–1980)	Дар шаҳри Қустаной ба дунё омадааст. Сурудҳои «Ойлан, тап», «Ортеке», «Қўлыншақ», «Ҷстазым менің, ўстазым»-ро бачаҳо дӯст дошта иҷро мекунанд.
Ж	Жола	Овози жолаҳо ба овози мусиқӣ ҳамоҳанг кардан.
К	оҳангсоз	Эҷодкори мусиқӣ
	концерт	Ҳунарро дар сахна нишон додан

1	2	3
	ксилофон	Асбоби мусиқӣ. Вай асбоби чубин буда, овозҳои ҳархелаи тези дорад.
	Қабӯтар	Суруд дар бораи қабӯтар.
	Қазоқистон	Қазоқистон Ватани мо мебошад. Мо бояд Ватани худро дӯст дорем.
	Крецендо	Термини мусиқӣ. Овози оҳангро якто-якто баландиашро нишон медиҳад.
	Қалам	Манзараи табиатро тасвир мекунам.
Қ	Қафас	Лонаҳои паррандаҳои хонагӣ.
	Қофия	Дар вақти иҷро дурӯст омадани калима.
	Қожа Аҳмет Ёсауи	Дар асри XIV бахшида ба номи Ёсауи дар шаҳри Туркистон иморат барпо гардидааст
	Қожа Аҳмет Ёсауи	Дар мобайни халқҳои турку қазоқ шоир бо асарҳои машҳур гардидааст.
	Қурманғазӣ	Оҳангсози машҳури халқи қазоқ.
М	металлофон	Асбоби мусиқӣ. Вай асбоби оҳанин буда, овозҳои ҳархела дорад.
	Мотсарт Вольфганг Амадей	Оҳангсози Австрия, шоир, мусиқашиноси машҳур мебошад. Барои бачаҳо бисёр мусиқӣ эҷод кардааст.

1	2	3
	Муסיқӣ	Як хели ҳунар буда, ба инсон кайфияти хӯш мебахшад.
	Муסיқавӣ асбобҳо	Асбобҳои, ки овози ҳархела мебарорад.
	Муסיқӣ ва овоз	Дар муסיқӣ аниқ будани баландии оҳангро нишон медиҳад.
	Муסיқӣ ва нишонаҳо	Овоз, ритм (равиш) ригистр тембр ранг, темп, (суръат)
	Миниятюраи муסיқӣ	Як фикре, ки аз 5 дақиқа иборат аст (пъеса)
	Муסיқай саҳнавӣ	Дар назди тамошобин нишон додани маҳорат дар саҳна.
	Мусоргский Модест Петрович (1839–1881)	Намояндаи халқи рус композитор ва пионист мебошад. Сютаи «Көрмедегі көрiнiстер», «Хованщина», «Борис Годунов» ӯ дар дунё машҳур гардидааст.
	Мӯхамеджанов Төлeген	Дар шаҳри пешинаи Семей ба дунё омадааст. Муסיқиро аз 12 солағи навиштааст. Оҳангсоз зиёда ба 20 кинофилмҳо муסיқӣ бахшидааст. «Қўс жолы», «Аяулым». Дар даруни халқ машҳур гардидааст.
Н	Нишонаи овоз	(Оҳанг, суруд) саршавии сифати муסיқиро нишон медиҳад.

1	2	3
	нота	Нишоне, ки ба графикаи қоғази мусиқавай бо ишораҳои шартӣ навишта мешавад
	Нусиббаев Ибрагим (1922–1987)	Оҳангсози шаҳри Алмаато Ибрагим чунин асарҳо навиштааст. «Домбырасыз сән қайда?!» «Мектеп вальси», «Қыс қызығы», «Достық өні». Сурудҳои композитор ба репертуари мактабӣ дохил шудааст.
О	Оромии музиқӣ	Оромии музиқӣ дар ҳолати иҷрошавии суруд ба ҳар яки мо хушқайфият мебахшад. Дар вақти гӯш кардани музиқии ором ҳолати рӯҳии инсон таскин меёбад
	остинато	Дар равиши эҷоди музиқӣ ва дар овоз ритми, ки дигар намешавад, дар вақти иҷрошави такрор во меҳӯрад остинато меғӯянд.
П	пауза (танаффус)	Нишонаи танаффус дар вақти музиқӣ

1	2	3
	Пахмутова Александра	Оҳангсози машҳури россия мебошад. Автори зиёда аз 400 суруд аст. Ин сурудҳоро «Надежда», «Мелодия», «До свидания, Москва!» (Прощальная песня Олимпиады – 80), «Трус не играет в хоккей»-ҳамаи халқи қазоқ иҷро менамояд.
	пйеса	Эҷоди мусиқавӣ.
	пиано	риано (жай) оромӣ.
	пинг-понг	«Пинг» – овозе, ки аз тӯби ракетка мебарояд. «Понг» – овозе, ки аз бозии тӯб мебарояд.
Р	рейнстик	Аз калимаи англисӣ гирифташуда, маънояш чӯби борон мебошад.
	Равиши релятивӣ нотаҳои соль- ми	Нотаҳои до, <i>соль, ми-ро бо ёрии даст нишон медиҳем ва сурудҳои ҳархела иҷро мекунем.</i>
	рондо	(Калимаи франсузӣ буда маънояш доира «шеңбер»).
	Сағатов Мансӯр	Компазитор дар шимоли шарқии Қазоқистон ба дунё омадааст. Яке аз асарҳои компазитор инҳо мебошад. «Әлия» «Туған ел», «Алматым менің»
	Салтанати урфу одат	Урф ва одатҳои миллии зиндагонии халқ.
	сол	<i>Калиди скрипка ва калиди соль дар саршавии қатори дуюм ҷойгир аст.</i>
	суруд	Ин бештар паҳн шуда, жанри эҷодии мусиқавӣ.

1	2	3
	соққй	Эҷоди мусиқие, ки дар як дақиқа иҷро мешавад, нишонаи суръат меноманд.
	Сүгір Өліұлы (1882–1961)	Оҳангсози машҳур дар ҷануби Қазоқистон ба дунё омадааст. Ва чунин асарҳо навиштааст. Жастайынан «Күйші Сүгір» «Аққу», «Шалқыма», «Қосбасар»
	Суйемелдеу (ҳамоҳангӣ)	Ба суруд ҳамоҳанг шудан.
	Сыбызғы (най)	Асбоби мусиқавӣ буда аз қамичу чӯб сохта шудааст.
	сюита	Хелҳои асбоби мусиқӣ якчанд эҷоди мусиқиро дар бар мегирад.
Т	Таронаҳо	Иҷроӣ як мусиқӣ.
	Тәттімбет	Мутахассиси машҳури касби худ буда, дар шаҳри Қарақанда ба дунё омадааст. Сурудҳои «Сарыжайлау», «Сылқылдақ», «Көкейкесті» - ба халқ шинос аст.
	тембр	Сифати ранги овоз, тембр-ро аз рӯи хулқ (характер) ва аз овози одамон фарқ қардан мумкин аст.
	тембр	Овози асбоби мусиқавӣ ва ё аз сифати овози хонанда, бо ёрии нишони ранг фарқ мекунем.
	Тўтй	Паррандаи хўшовоз.
	Турна	Шеър дар васфи турна.

1	2	3
	Түркеш Қалқаұлы (1832–1875)	ҳофиз, оҳангсоз. Дар вилояти Қазоқистони Ғарбӣ ба дунё омадааст. «Кеңілашар», «Терісқақпай», «Байжұма» мебошад.
Ү	Үзақтық (дарозӣ)	Дар вақти овози мусиқӣ танаффус (пауза) дарозӣ ва дуриро нишон медиҳад.
Ү	Үшбұрыш (секунча)	Асбоби мусиқавӣ шакли секунҷавор буда, аз оҳан сохта шудааст. Дар вақти иҷрои, асбоб овози хушнавозӣ худро мебарорад.
	үстел теннисі (пинг-понг) Теннис столи	Бозии теннисі столӣ, дар иморатҳои махсус ҷойгир буда, бо ёрии ракетка бозӣ карда мешавад. Ин бозии спортӣ ҷаҳонии инсонро талаб мекунад.
	Төкпе (тарзи иҷрои наво)	Вобаста ба хусусияти наво иҷро мешавад, яъне ангуштони дасти рост як шуда, баланд-паст зада иҷро мешавад.
Ф	фолклёр	Эҷоди даҳонии халқӣ буда, якчанд асарҳо ва мақолҳоро дарбар мегирад.
	форте	forte (қатты) (сахт)
	фортепиано	Асбоби оҳанин буда, ба пианино монандӣ дорад.

1	2	3
Ч	Чайковский Петр Илич	Оҳангсози машҳури халқи рус буда зиёда 80 асарҳо навиштааст. Яке аз асарҳояш «Щелкунчик» бахшида ба бачаҳо.
	челеста	Монанди овози зангӯла дорад. Намиди шакли беруниаш ба пианино монанд мебошад.
Ш	Шаңқобыз Чанқобиз	Асбоби қадимии буда аз оҳан ва аз кумуш сохта шудааст.
	Шертпе (пахш кардан)	Бо ёрии ангуштҳои дасти рост иҷро карда мешавад.
	Шертер (пахш кардани мусиқӣ)	Асбоби қадими буда бо ёрии ангушт пахш карда иҷро мекунам. Ҳаҷми асбоби шертер аз домбура камак хурдтар мебошад.
Ы	ырғақ (ритм) назм	Дигаргунии овози асбоби мусиқиро нишон медиҳад.

ДАР ВАҚТИ ДАРС РЕСУРСИ ИСТИФОДА МЕБУРДА

Дарс №	Мавзӯи дарс	Ресурсҳо
1	2	3
Боби 1: дар бораи худам		
1	Халтаи зочаҳо	1. Фонохрестоматия. Музыка 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н.
2	Суруди «Алла», барои зоча	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н. 2. Бесік жырлары. Балаларға базарлық http://www.balakai.kz/besik_zhyrlary/ 3. Қазақша уикипедия. Бесік жыры. https://kk.wikipedia.org/wiki
3	бесік жыры бахшида барои зоча	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н. 2. П.И. Чайковскийдің «Щелкунчик» балетінен үзінділер: «Танец Феи Драже», «Танец снежинок», «Арабский танец». https://music.yandex.ru/album/670784/track/6098613 3. П.И. Чайковский. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki/ 4. П.И. Чайковский. Детям о музыке. http://www.muz-urok.ru/chaykovskiy.htm

1	2	3
4	Дұқони зочаҳо	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. П.И.Чайковскийдің «Щелкунчик» балетінен үзінділер: «Танец Феи Драже», «Танец снежинок», «Арабский танец». https://music.yandex.ru/album/670784/track/6098613</p>
Боби 2: Ман ва оилаи ман		
5	Дар бораи ху-дам	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. «Достарым», әні мен сөзі Б.Бейсенованікі http://umorina.info/track/бейсенова%20достарым</p>
6	Ман ва дўстони ман	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. «Достық әні». https://www.youtube.com/watch?v=6JAdbNkc970</p>
7	Ман ва оилаи ман	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p>
8	Оила дар олами мусиқа	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. Ұрмалы, музыкалық шулы аспаптар</p>

1	2	3
9	Дар бораи як оила	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. «Достарым», әні мен сөзі Б. Бейсенованікі. http://umorina.info/track/бейсенова%20достарым</p>
Боби 3: Мактаби ман		
10	Овози зангўла	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. Қоңырау аспабының дыбыс жазбалары: В.А. Моцарт. «Волшебные колокольчики». http://boobooka.com/</p> <p>4. Қазақ халық музыкалық аспаптар • Копурау • https://www.youtube.com/watch?v=HU4I9bsAPoE</p>
11	Як рўзи ман дар мактаб	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. С. Еркімбеков. «Воспоминание», https://www.youtube.com/watch?v=oeVx_LBvELA Құрманғазының күйі «Балбырауын», В.А. Моцарттың «Рондо» шығармасы: Интернет ресурс</p>

1	2	3
12	Устози ман	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki
13	танаффус	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. Санамақ видеосы. https://www.youtube.com/watch?v=Bnm9k2S96HQ
Боби 4: Ватани ман		
14	Ватани ман дар табиати фасли зими-стон	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. Қысқы пейзаж бейнеленген суреттер. Youtube.com 4. Челеста, металлофон, үшбұрыш, бубен, барабан аспаптары. Youtube.com
15	Овози кӯҳ	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. Іле Алатауының пейзажы суреттелген презентация: Youtube.com

1	2	3
16	Ватани ман Қа- зоқистон	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. Құрманғазының «Сарыарқа» күйінің аудио және бейнежазбасы 2 мин https://www.youtube.com/watch?v=jLTdXTeSL9Q »
Боби 5. Спорт гарави солوماتи		
17	Биёед, мебозем	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. «Қосалқа» күйі бейнежазба (2.28 мин) https://www.youtube.com/watch?v=i0LpCY3kkhM 4. «Қосалқа» биінің тарихы http://bmtv.kz/kz/bilgenge-marzhan/item/16456-osala-bii-neden-tuyndady .
18	Бозии спор- тии зими- стона	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. «Спорттық шараларда қолданылатын дыбыстар» https://www.youtube.com/watch?v=PF8GTVyNJgI http://wav-library.net/sound-effect - звуковые эффекты https://www.youtube.com/watch?v=ie69f7L1AUw – футболный стадион

1	2	3
19	Пинг-понг	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. http://wav-library.net/sounds/sports/igra_v_ping_pong_podacha_wav_zvuk_skachat/86-1-0-14623</p> <p>4. https://www.youtube.com/watch?v=KywshGUyW2I</p>
20	Хұрок қуввати одам	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. https://www.youtube.com/watch?v=h9vpiubiXaU</p>
21	Овози майдон	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. http://wav-library.net/sounds/crowd/privetstvennye_kriki_stadion_bolshaja_tolpa_skachat_zvukovoj_ehffekt_zvuchanie/94-1-0-1265</p>
22	Овози Ғолибон	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. https://www.youtube.com/watch?v=w9KuZEqnZGU</p>

1	2	3
Боби 6: Урфу одат вафольклор		
23	Овози халқ ва равиши он	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https:// kk.wikipedia.org/wiki
24	Мобайн	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https:// kk.wikipedia.org/wiki 3. https://www.youtube.com/ watch?v=RdtyEFDd4Uk 4. https://www.youtube.com/ watch?v=xajnRJnYF-w
25	Кашидан	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https:// kk.wikipedia.org/wiki 3. https://www.youtube.com/ watch?v=s46WevNrDuM
26	Овози най	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https:// kk.wikipedia.org/wiki 3. https://www.youtube.com/ watch?v=ZnMlB-CndFw Халық күйі «Жорға аю». Сыбызғышы Еңбек Әбдоллаұлы Монғолия қазақтары

1	2	3
27	Хұш омадй, Наврӯз!	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki
Боби 7: Атроф ва муҳит		
28	Суруди баҳорй	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. http://wav-library.net/sounds/theatrical_noises/groza_s_dozhdem_mp3_zvuk_skachat/186-1-0-4853 4. http://www.youtube.com/watch?v=mmof1rtxs4g П.И. Чайковский «Апрель. Подснежник»
29	Борони баҳорй	1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н. 2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki 3. https://www.youtube.com/watch?v=8pMV89OZxFY 4. https://www.youtube.com/watch?v=bU8dVXDNvOQ Рейнстик аспабын жасау туралы бейнематериал

1	2	3
30	Парранда дар олами мусиқӣ	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. https://www.youtube.com/watch?v=N-MoROBoPTs</p> <p>4. http://wav-library.net/sounds/birds/penie_ptic_v_parke_zvuk_mp3_skachat/137-1-0-5703</p> <p>5. https://www.youtube.com/watch?v=nW6r-uNR1E4</p> <p>«Балет невылупившихся птенцов» мультфильмі</p>
Боби 8: Саёҳат		
31	Саёҳат ба оби чашма	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. http://wav-library.net/sounds/nature_water/rodnik_malenkij_rucneck_zvuk_mp3_skachat/135-1-0-15192</p>
32	Овози дашт	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Қўлманова Ш., Сўлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. https://www.youtube.com/watch?v=Qlc_Lwx_5DU</p>

1	2	3
33	Овози сахро	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. https://www.youtube.com/watch?v=LtrAzSLojxM</p>
34	Овози шахр	<p>1. Фонохрестоматия. Музыка, 2-синфи. Құлманова Ш., Сүлейменова Б., Мирманов Н.</p> <p>2. Қазақша уикипедия. https://kk.wikipedia.org/wiki</p> <p>3. http://wav-library.net/sounds/city_country/shum_goroda_sireny_zvuk_mp3_skachat/27-1-0-5824</p>

ЎАВОБҲОИ ЧИСТОНУ СУПОРИШҲО

6-саҳ

1. қштур
2. харгӯш
3. мор
4. парранда

17–18-саҳ

1. задаи ритм
2. шиддати овоз
3. баландии овоз

29-саҳ

1. доира	4. дауылпаз
2. қобыз	5. зангӯла
3. чубдасти-салтанат	6. сурнай

32-саҳ

1. «Шығыс базары»
2. Алмаато
3. Астана

69-саҳ

1. коньки	3. чана
2. мұзайдыны	4. шаңғы

94-саҳ

1. чечен	
2. армян	8. узбак
3. украин	9. ўйгур
4. турк	10. карис
5. қирғиз	11. татар
6. қазоқ	12. молдав
7. немис	13. рус

МУНДАРИҶА

Боби 1. ДАР БОРАИ ХУДАМ

Халтаи зочаҳо.....	5
Суруди «Бесік жыры» барои зочаҳо	8
«Щелкунчик»	12
Дӯкони зочаҳо	14

Боби 2. ОИЛАИ МАН ВА ДҶУСТОНИ МАН

Дар бораи худ	23
Ман ва дӯстони ман.....	25
Ман ва оилаи ман.....	27
Оилаи ман дар олами музика	29
Ҷикоя дар бораи як оила	31

Боби 3. МАКТАБИ МАН

Овози зангӯла	38
Як рӯзи ман дар мактаб	39
Устози ман	43
Танаффус.....	45

Боби 4. ВАТАНИ МАН

Ватани ман дар табиати фасли зимистон	52
Овози кӯҳистон	55
Ватани ман Қазоқистон.....	57

Боби 5. СПОРТ ГАРАВИ САЛОМАТӢ

Биёед, бибозем!	64
Бозии спортии зимистона.....	69
Пинг-Понг	71
Хӯрок қуввати одам	72
Овози майдон	75

Боби 6. УРҒУ ОДАТ ВАҒОЛЬКЛОР

Овози халқ ва равиши он	81
Оҳанги мобайнӣ	82
Қашидан	87
Овози най	90
Хӯш омадӣ, Наврӯз!	92

Боби 7. АТРОҒ ВА МУҶИТ

Овози баҳорӣ	98
Борони баҳорӣ	101
Паррандаҳо дар олами мусиқӣ.....	104
Ҳайвонҳо дар олами мусиқӣ.....	108

Боби 8. САӒӒАТ

Овози оби чашма	114
Овози дашт	117
Овози саҳро.....	121
Овози шаҳр.....	123
Глоссарий	128
Дар вақти дарс ресурсҳои истифода мебарда.....	138
Иҷрои супоришҳо	139
Ҷавобҳои саволу супоришҳо.....	148

Оқу басылымы

**Құлманова Шолпан Бөрібайқызы
Сүлейменова Бота Раманқұлқызы
Тоғжанов Төлепберген**

МУСИҚИ

Китоби дарсӣ барои синфи 2 дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ

Тарҷумон

**Раймбаева Ситора Гаухарбековна
Миршаева Шахноза Жумабаевна
Раймбаев Зафар Орифжанович**

Корректоры *Е. Амангелді*
Көркемдеуші редакторы *Н. Тілеуімбеков*
Техникалық редакторы *Ұ. Рысалиева*
Компьютерде беттеген *С. Төлегенова, Д. Мансұрова*

ИБ №

Басуға 12.08.2017 қол қойылды. Пішімі 84x108 ¹/₁₆.
Офсеттік басылым. Офсеттік қағаз. Шартты баспа табағы 15,96. Баспа табағы 9,5.
Есептік бояу табағы 38,0.
Таралымы 500 дана. Тапсырыс №

«Атамұра» корпорациясы» ЖШС, 050000, Алматы қаласы, Абылай хан даңғылы, 75.

ТОО Издательство «Жазушы», Республика Казахстан,
050009, г. Алматы, пр. Абая, 143.
E-mail: Zhazushi@mail.ru

ISBN 978-601-200-590-5

9 786012 005905